ОБЛАСТЫҢ Х ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ БӨГҮН АЖЫТТЫНЫП ТУРАР

КОНФЕРЕНЦИЯНЫҢ ДЕЛЕГАТТАРЫНГА ИЗИГ БАЙЫР!

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттингеН

ШЫН

1961 ч.
СЕНТЯБРЬ
26
ВТОРНИК
№ 228 (5018).

СОВЕТ ЗВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

Өртээ 2 көп.

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ ӢҢ ЭКИ БЕЛЕКТЕР

Барыын-Хемчик район күрүнеге тараа садар планын сентябрь 24-те 100,6 хуу күүсеткен.

„Тиилелге“, „Кызыл партизан“, „Межегей“, „Чыраа-Бажы“, „Өөк“ совхозтар тараа дужаар планнарын база ажыр күүсеткен.

ОБЛАСТЫҢ ПАРТИЯ КОНФЕРЕНЦИЯЗЫ

Областың онгу партия конференциязы бөгүн ажыттынып турар.

Конференция болза областың партия организациязының амыдыралында чүгүла болуушкун. СЭКП-ниң XXII съездизинин бүдүүзүнде болуп турар болгаш оон материалдарын чугаалажын көрүп турар болганда областың партия конференциязы бо чылын онза харыысалгалыг үеде болгаш байдалда эртип турар.

Областын партия организациязы амгы үеде СЭКП-ниң эш Никита Сергеевич Хрущев баштаан ленинчи Төп Комитедин долгандыр кажангызындан-даа артык сырый каттышкан болгаш бодунун конференциязынга ажыл-агый, культура тургузуушкунунун талазы-биле чамдык эки чедиишкиннерлиг келген. Мал, чер ажылы сайзырап турар. Эзтти, сүттү, дүктү бүдүрери отчеттуг үеде тус-тузунда 10 хуу өскүлээн, эртекен чылдың 8 айлары-биле деннээрге оларны күрүнеге садары бо чылын көвүдээн.

Сөөлгү ийи чылдарның дургузунда области тарылга шөлү 85,4 мун, оон иштинде кызыл-тастыы 42,6 мун гектарга, а кукурузаның тарылга шөлү 142 хуу чедир калбарган. Үлетпүр, транспорт, тудуг черлериниң, улус өөредилгезинин, кадык камгалалының органнарының ажылында чамдык эжижилгелер бар, областың чонунун амыдыралының материалдыг болгаш культурлуг деннели улам бедип, колхозчу араттарның амыдыралының культуразы улам-на эжижип турар.

Коммунистер чедиишкиннерге кажан-даа менээргенмес ужурлуг деп улуг Ленин өөреткен. Тургустунган байдалды шын үнелеп көөр, ажылда четпестерни шугумчүдел болгаш ботшугумчүлелдин аргазы-биле илередир, улам-на бүрүнгаар чоруурунун аргаларын дилээр болгаш чүрттүн мурнунда турар сорулгаларны күүседиринче ажылчы чоннарны баштап, мобилизаастаарын партия коммунистерден негеп турар.

Көдээ ажыл-агыйны улам сайзыралдырының тодаргай хемчеглерин айыткан партия Төп Комитединин январь Пленумунун доктаалы бисте ам-даа четпес күүсеттинип турар. Областың көдээ ажыл-агыйының кол адыры мал ажылында улуг четпестер бар. 1961 чылда мал өстүрүнинің планы күүсеттинмейн турар, малдың кызыраар чоруу хөй, малды тарып боозадырын тоовас хөөннер чамдык улуттукчуларда бар, мал ажылының продуктуларын бүдүрериниң темпизи дыка оожум, мал чеминин белеткели ам шыдажыр аргажок багай чоруп турар.

Чер ажылының культуразы куду, тараа культураларының дужүү эвээш, бо чылын эки дужүт өстүрттүнген болза-даа ону ажаап алырының, күрүне шыгжамырынче киирериниң темпизи аажок оожум болуп турар. Келир чылын бедик дужүт алырының үндезини күсү ангыс аңдарылгазынче барык кичээнгей салдынмайн турар. Мал, чер ажылында мурнакчы дужүлгаларны нептередир ажылда улуг четпестер бар, харын-даа тарааны тавычалай кезип турган ажаап алырының эн эки аргазын безин тоовайн турар чамдык улуттухчулар бар болуп турар.

Областын көдээ ажыл-агый эргелелиниң, Совхозтар трезинин, Белеткелдер эргелелинин, оон районнарда инспекцияларының. «Көдээ ажыл-агый техниказының» область каттыжыышкынының. Эзт-сүт продуктулар үлетпүрүнүн эргелелиниң болгаш СЭКП-нин чамдык райкомнарының, райкүүскомнарның көдээ ажыл-агыйны улуттуп, күрүнеге продуктулар садарын организастап турарында улуг четпестер бар. Олар чамдык айтырыгларны шүшпен шиитпирлеп, организастыг ажылды куду деннелде чорудуп турарлар.

Үлетпүрну, транспортту болгаш тудугну СЭКП Кызыл хооркому, хооркүүском, чамдык партия райкомнары болгаш райкүүскомнар ам-даа четпес улуттуп турар. Бо чылдың 8 айларында капитал салыышкынының планы чүгле 55 хуу, тудуг-монтаж ажылының планы 60 хуу күүсеттинген. «Тыва тудуг» трезинин болгаш «Тыва даг-дүгү», «Тыва кобальт» комбинаттар тудуунун ажылында улуг четпестер бар.

Партийжи-организастыг болгаш политиктиг кижизидилге ажылы партия Төп Комитединин негелдезин хандырбайн турар. Чер-чер Советтериниң, профэвилел, комсомол организацияларының, улус өөредилгезинин болгаш кадык камгалал органнарының, садыг черлериниң ажылында ам-даа чедир кылдынмайн турар үүлдер дыка хөй.

Областын партия конференциязы СЭКП-ниң Программазының болгаш Уставының төлевилелдерин чаңгыс үн-биле деткип, бодунун мурнунда салдынган сорулганы чедиишкиннинг шиитпирлеп шыдаар дээрзинге кандыг-даа чигзиниишкин турбас.

КҮРҮНЕ ШЫГЖАМЫРЫНДА

КҮРҮНЕГЕ САТКАНЫ (пуд-биле)

	Сентябрь 23-те	Сентябрь 24-те
Область	**159.200**	**223.500**
Оон иштинде:		
Колхозтар	**58.400**	**57.900**
Совхозтар	**100.800**	**165.600**

Тараа белеткелиниң хүн демдеглели

Сентябрь 24-те областың тараажылары 4 миллион 814 мун 500 пуд тарааны күрүнеге садып, күрүне шыгжамырынга тараа киирер хүлээлгезин 72,5 хуу күүсеткен. Бо болза эрткен чылдың чогуур үезинден 2 миллион 164 мун 500 пуд хөй болуп турар.

Областың ажыл-агыйларындан күрүне шыгжамырынга тараа киирилдези үзүк соксаал чок үргүлчүлеп турар. Сентябрь 24-түн хүнүнде областың тараа хүлээп алыр черлеринге 3.655 тонна тараа кирген.

Барыын-Хемчик районнуң тараажылары тараа белеткелдериниң темпизин кошкатпайн организастыг ажылдааш, күрүнеге тараа садар хүлээлгезин сентябрь 24-те 100,6 хуу күүседип, районнардан бир дугаарында күрүне-биле санашкан.

Сентябрь 24-ке чедир Танды райондан эн хөй, тодаргайлаарга 2 миллион 231 мун пуд тараа күрүне шыгжамырынга кирген. Таңдының тараалаң совхозтары «Тиилелге», «Кызыл партизан», «Межегей» күрүнеге тараа садар планын сентябрь 24-те алдарлыы-биле күүсеткен. Ол ышкаш Чөөн-Хемчик районнун «Чыраа-Бажы» совхозунун тараажылары тараа белеткелдериниң планын сентябрь 24-те 155,4 хуу күүседип, 194 мун 300 пуд тарааны Төрээн чуртка берген.

Сентябрь 23-биле деннээрге сентябрь 24-те Барыын-Хемчик, Бай-Тайга районнар тараа белеткелиниң темпизин түс-тузунда 9,7—9,7 хуу өстүрген. А Чөөн-Хемчик район ук темпини 20 хуу өстүрген.

Улуг-Хем район сентябрь 24-те тараа белеткелдериниң темпизин 4,9 хуу өстүрген болза-даа областың районнарындан соннавышаан. Районнуң «УТКА 25 чылы», «Найырал» совхозтарында болгаш чамдык колхозтарында тараа белеткелдериниң темпизи ам-даа куду.

«Тээли», «Элегес» совхозтар, Тыванын көдээ ажыл-агый дужүлга станциязы мурнукузу хевээр күрүнеге тараа садарының темпизин өстүрүп чадап, күрүне шыгжамырынга эвээш тараа киирип турар. Өвүр, Эрзин, Тес-Хем районнар ажаап алышкында хожудаашкындан уштунмайн, амга чедир күрүне шыгжамырынга грамм-даа тараа киирбээн.

Тараажылар! Сентябрьның беш хонуу арты! Мурнакчы ажыл-агыйларның үлегери-биле тараа белеткелдериниң талазы-биле күрүне мурнунга хүлээлгевисти хуусаа бетинде күүседири дээш бүгү күштү салыылынар!

Чарыш калбарган

ИЙИ-ТАЛ. Чеди чылдың үшкү көдээ ажыл-агый чылында алган социалистиг хүлээлгезин Улуг-Хем районда Жданов аттыг колхоз багай эвес күүседип турар. Чижээ, эзт болгаш дүк белеткээриниң чыл планын сентябрь 25-те бүрүн күүсеткен,— эзтти 110 тоннаны, дүктү 11,9 тоннаны саткан. Ол ышкаш үшкү кварталда 96 тонна сүт садар хүлээлгезин колхоз база хуусаа бетинде күүсеткен.

Жданов аттыг колхоз (даргазы Б. Кошкар-оол, парторганизация секретары В. Бавуу) ниитинин малынга 1200 тонна сиген белеткээр турган, херек кырында 1212 тоннаны белеткээн, 920 тонна силосту салган. Ол ажылда 1 тракторлуг, 3 ат машиналарлыг бригаданы тускайлап быжыглаан.

Дужүт ажаалдазын дүргедетпишаан, күрүнеге тараа белеткээр хүлээлгени күүседиринге ажыл-иш улам хайныгып турар. СЭКП-нин XXII съездизинге өткүштүр калбарган чарыш кижилерни күш-ажылче улам сорук киирип турар.

МУРНАКЧЫЛАР РАПОРТТАП ТУР

Барыын-Хемчик районнуң көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери күрүнеге тараа садар планын сентябрь 24-те 100,6 хуу, дүк садарының чыл планын 104,5 хуу, сүттү—107 хуу болгаш эзт садарының 9 айлар планын 103 хуу күүсеткен.

* * *

Бии-Хем районнуң «Өөк» совхозунун коллективи Төрээн чурттун шыгжамырынга 125 мун пуд тарааны киргеш, күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин күүсеткен. Совхоз күрүнеге эзт дужаарының 9 айлар планын 106 хуу күүсеткен.

* * *

Эрзин районнуң «Чаа орук» колхозу күрүнеге эзт садар талазы-биле социалистиг хүлээлгезин хуусаа бетинде 100 хуу, сүттү—103 хуу күүсеткен. Ол-ла районнуң «Мөрен» колхозу күрүнеге эзт болгаш дүк садар талазы-биле социалистиг хүлээлгелерин 100 хуу күүсеткен.

* * *

Тес-Хем районнуң көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери күрүнеге эзт садарының чыл планын 100,2 хуу күүсеткен болгаш ам уламчылап турар.

Дужүт ажаап алыышкынынга эн эки көргүзүглерни чедип ап турары дээш СЭКП-ниң Таңды райкомунуң болгаш райкүүскомнуң киирип келгенин ёзугаар моон адаанда мурнакчыларны областың Хүндүлел самбыразынга киирери болза:

«ТИИЛЕЛГЕ» СОВХОЗ

И. Е. Полежаев—«СК-3» комбайнның комбайнери. 15 хонукта 333 га тарааны кескен болгаш 3995 центнер тарааны бастырган. Гектардан ортумак дужүт 12 центнер.

А. М. Ищейкин—Кызылдың № 1 АТБ-зындан келген. «СК-3» комбайн-биле 15 хонукта 332 га тарааны кескен.

М. Е. Медведев—Кызыл хоорайның медицинаның дүрген дуза чедирер коллективинден келген. 15 хонукта 332 га тарааны кескен болгаш 3900 центнер ажыг тарааны бастырган.

С. Т. Оюн-оол—«СК-3» комбайн-биле 15 хонукта 209 га тарааны кескен болгаш 2543 центнерни бастырган. Гектардан ортумак дужүт 14 центнер.

В. О. Оюн—15 хонукта 200 га тарааны кескен болгаш 2541 центнерни бастырган.

«КЫЗЫЛ ПАРТИЗАН» СОВХОЗ

О. Т. Сорму—«СК-3» комбайн-биле 12 ажыл хүнүнде 280 ганы кескен болгаш хүн бүрүнүң нормазын ийи катап ажыр күүседип турган.

А. С. Поломошнов—«СК-3» комбайн-биле хүн бүрү 18 ганы ажаап ап турар.

Ф. И. Журавский—«С-6» комбайн-биле хүнде 20—25 га тавычада тарааны бастырып турар.

М. Б. Шаравии—тракторист-лафетчик, хүнде 17 га нормазын 25—30 га чедирип турар.

О. К. Болат-оол—тракторист-лафетчик, хүнде 25—30 га тарааны тавычалай кестирип, нормазын бүдүн чартык катап ажыр күүседип турар.

«ЭЛЕГЕС» СОВХОЗ

А. А. Мирошников—«СК-3» комбайн-биле хүнде 18—20 га тарааны кестирип, нормазын 130 хуу күүседип турар.

А. П. Стенаников—«СК-3» комбайн-биле хүнде 19—20 ганы кестирип, нормазын 136 хуу чедирип турар.

М. П. Нефедов—«СК-3» комбайн-биле нормазын 130—136 хуу күүседип турар.

П. Г. Буданаев—«СК-3» комбайн-биле хүнде нормазын 130 хуу чедир доктаамал күүседип турар.

Мурнакчылар

Чуруктарда: «Барлык» совхозтун комбайнери Д. Сарыглар 500 ажыг га черниң тараазын ажааган (**үстүнде**). Ол-ла совхозтун төп шанынын ажылчыны Х. Чамыян хүн нормазын 140 хуу күүседип турар (**ортузунда**) болгаш Кызыл-Мажалык АТК-зының чолаачызы С. Кыргыс күрүне шыгжамырынче хүн бүрүде тараа сөөртүр онзалдазын 150 хуу күүседип турар (**адаанда**).

Фотолар **А. Аирнин.**

Темп улам дүргедээн

Барыын-Хемчик районнуң тараажылары күрүне шыгжамырынга 4000 тонна тараа урар социалистиг хүлээлгезин алдарлыы-биле күүсеткенин рапорттаан. Район сентябрь 24-ке чедир тараа садар хүлээлгезин 100,6 хуу күүсеткен.

Чеди чылдың үшкү чылының чаагай дүжүүн ажаап алыр дээш демиселде «Барлык» совхозтун комбайнерлери Сарыглар Даржат, Сарыглар Маадыр, Сарыглар Рабочут, Кызыл-Мажалык АТК-зының чолаачылары Александр Шахмуратов, Николай болгаш Иван Чичкин алышкылар. «Барлык» совхозтун ажылчыны Хомушку Чамыян болгаш өскелер-даа эки ажылдап турар.

«Барлык» совхоз (директору эш Түгер, парторганизация секретары эш Чылбак-оол) күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин районда бир-ле дугаар күүсеткен болгаш ам-даа 800 тоннадан эвээш эвес тарааны дужаар дээш ажылдап турар.

Адыр-Мажалык ховузу бо-ла болгай. Узуну барых 3 км чыгыы чинге-тараа шөлүнүң ындыы ужундан бээр 13 комбайннар шуужуп алган чоруп олурлар. Күчүлүг ховуу корабльдериниң моторларының шимээни, дээрже үнген доозуну—тулчуушкун шөлүнде танкылар-даа дег. Комбайн бүрүү-ле калбаа 4 метр ажыг черниң тараазын кезип кел чорду, шупту 13 комбайннар 52 метр ажыг черни чүлүүп эрте берди. Комбайннар тарааның дуу ужунче үне дээрге, 15 га черниң тараазы ажааттына бергени ол.

Бөлүк аайы-биле мынчаар ажылдаарга комбайннардан шаңче тараа сөөртүр машиналарның саны-даа кызырлыр, үрелиишкин болу берзе ниити күш-биле эдип алырынга-даа эптиг. Комбайннарның мурнунда дуржулгалыг, хоочун орук айтыкчызы комбайнер чоруп турар болганда өскелери оон чыдып калбас дээш чоруп орар.

СЭТА-НЫҢ ДЫҢНАДЫЫ

Оожум океанның төп кезээниң районунче чедирикчи-ракетаның ээлчеглиг салып үндүрүүшкүнүн сентябрь 21-де Совет Эвилелинге чедиишкинниг кылган.

Салып үндүрүүшкүннүң сорулгазы болза чаа чедирикчи-ракетаның ынаныштыын болгаш ооң башкарылга системазының ылаптыын хынаары, а ол ышкаш келир үеде октаргай корабльдери-спутниктерни орбитаче салып үндүреринге херектиг автоматчыттынган хемчээшкин комплексизиниң болгаш харылзаа хереклелериниң өмек-дөмектиг хөделирин ажылдап кылыры болур.

Агаарның дыгый кадын эртип шыдаар кылдыр кылган, ракетаның сөөлгү кезээниң македи шыгааган черинге чазыг чок барып, океан суунуң кырынга дүшкен.

Мурнунда чарлаттынган районче чедирикчи-ракеталарны салып үндүрерин төлевилеттинген план ёзугаар үргүлчүлээн турар.

Гектардан 80 центнер

ЧАДААНА. Бо чылын области чүгле тараа культуралары чаагай болган эвес, ногаа болгаш картофель база эки үнген. Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхоз картофелин бүрүн ажаап ашкан. 25 гектарның дужүү ортумаа-биле гектардан 80 центнер алдынган.

Колхоз бо чылын күрүнеге 300 центнер картофель белеткээр хүлээлгелиг, а чаагай дужүттүн түннелинде хүлээлгеден 100 центнерни ажыр саткан. Ол ышкаш келир чылдың үрезининге 50 тоннаны шыгжаар турган, херек кырында 200 тоннаны белеткеп урган.

Картофельди чидириг чокка ажаарынга ылангыя колхозчу хөрөөженнериң идеркейлиг ажылдаанын демдеглээри чугула. Оларның иштинден О. Кертик, М. Чолдаан, О. Каракыс, М. Дупчен ышкаш үлегерлиг ажылдааннар бар.

Каяа-даа каттышпаан чурттарның конференциязының төлээлериниң баштыңнарының чагаазынга

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. ХРУЩЕВТУҢ харыызы

Каяа-даа каттышпаан чурттарның Белградка болган конференциязынга киришкен күрүнелерниң болгаш чазактарның баштыңнары ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевка чагаа чоруткан, ында болза делегей байдалының баксырап турарынга болгаш кижи төрелгетенге амгы үеде кыжанып турар дайынның болу берип болурунга ханы сеткил човаашкынын илергейлээн. Ындыг хоозуралды болдурбас төлээде силерниң күжүнерде бар бүгү үүлдерни кылыр боор силер деп чүвеге бүзүрөп турар бис, дээрги мындаагылар, деп чагаада чугаалаан. Дайынның айыылындан делегей чайлаан турзун база кижи төрелгетен тайбың амыдыралдың оруунга кирзин дээш, чугаалажыышкыннарны катап эгелеп, ону чорутсуннар дээрзин сонуургалдыг улуг күрүнелерден ол чагааның авторлары дилеп турарлар. Ылаңгыя Н. С. Хрущевтүң болгаш АКШ-тың президентизиниң аразынга шуут чугаалажыышкыннар эгелезин деп дилегни ында кылып турар. Каяа-даа каттышпаан 25 чурттарның күрүнелер болгаш чазактар баштыңнарының конференциязының чагаазын улуг кичээнгей-биле болгаш сонуургал-биле таныжып көрдүм деп, Индияның премьер-министри Дж. Неруга харыызында ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущев бижээн. Делегейде амгы байдалдың дугайында Совет чазактың үзел-бодалы конференцияның киржикчилериниң чагаазында бижээн бодалдарга хөй үүлдер талазы-биле дүгжүп турар барымдаага Н. С. Хрущев ханып турарын илергейлээн. Дайын белеткелиниң политиказын шиитпирлин-биле буруу шапкаш, тайбыңны камгалаарынче боттарының үнүн чону КИЖИ ТӨРЕЛГЕТЕННИҢ ҮШТҮҢ БИР КЕЗИИ болуп турар нейтралдыг күрүнелериниң чазактары көдүрүп үндүрген чорукка канчап өөрүвес боор деп Н. С. Хрущев бижип турар. Ол чорук делегейниң болуушкуннарының хөгжүлдезинге черле улуг ужурдулгыг апаарының база бир ужуру үүл дээрге, дайынны болдурбас болгаш тайбыңны быжыглаары дээш демисел болза кижи төрелгетенниң база бир ҮШТҮҢ БИР КЕЗИИ БОЛУП ТУРАР социалистиг күрүнелериниң бүгү даштыкы политихтиг ажыл-чорудулгазының кол үтказы болуп келген болгаш болуп турарында болур. Делегей байдалының баксырап турарының болгаш дайынның айыылының туруп келгениниң талазы-биле сеткил аарып турар байдалды Совет чазак база бүрүү-биле билип турар дээрзин Н. С. Хрущев демдеглээн. Ындыг байдал боду анаа-ла тургустунуп келген үүве эвес-тир, ол дээрге—быжыг тайбың дугайында черле сонуургал чок болун турар чамдык күштерниң үүлгедиинин түннели болурдур. НАТО күрүнелериниң политиказынга дайынны дилеп, ынаар киир тырттып турар чамдык бөлүктериниң салдары улам-на күштелип турар деп бодал черле туруп келир. НАТО-нуң киржикчилери чамдык чурттар болза кол болгаш соңгаарладыышкын чок айтырыгны—Германия-биле тайбыңның керээзин чарарының дугайын күштер шенээринге ажыглаар бодап турарлар.

Бистиң эң-не улуг болгаш ыдыктыы-биле камнап турар күзеливис — бүгү күрүнелер-биле найыралдыг чурттаары, боо-чепсек чок делегейге, дайын чок делегейге чурттаары болур. Харын-на моон ужурунда, делегейниң ийиги дайынының артыышкыннарын чок кылып, күрүнелериниң дайын машиналарын бүрүнү-биле сый шаап, бүгү чепсектери, оон иштинде ядролуг чепсектиң шенелделериниң дугайында айтырыгны база туюлунга чедир шиитпирлээринге чедирип болур ядролуг чепсекти үзүткап чок кылыр деп, мындыг кара чаңгыс шын шиитпирни делегейниң салым-чолу дээш харыысалганы чүктеп турар күрүне ажылдакчылары үндүрзүн деп ындыг чүткүлдүү-биле негеп турар ужурувус ында. АКШ-тың президентизи-биле шуут чугаалажып кирер дугайында саналды ап көргеш, Совет Эвилели болза маргылдаалыг айтырыгларны чугаалажыышкыннарның аргазы-биле таарыштырып шиитпирлээриниң кезээде талалакчызы болуп келген дээрзин Н. С. Хрущев айтып турар. Күрүнелер аразынга, ылаңгыя эң-не күчүлүг болгаш салдарлыг болуп турар ССРЭ-ниң болгаш АКШ-тың аразында чугаалажыышкыннар делегей байдалын экижидеринге чугула рольду ойнаар ужурлуг болгаш ындыг рольду ойнаар-даа ынчаш. Тайбыңны камгалаар дээш, кайы-даа үеде, кайы-даа черге, кандыг-даа деннелге чугаалажыышкыннар кылырынга бис белен бис.

Гитлерлиг Германияга удур дайынга киржип турган чурттарның күрүне ажылдакчылары ийи герман күрүнелериниң төлээлекчилери-биле кады тайбыңның конференциязының столунга олургулапкаш, маажым байдал-биле, бардамнажы бербейн, тайбыңның керээзин ажылдап кылыры эргежок чугула деп чүвениң өйү шагда-ла келген, ынчангаш ол керээни чарар чорук он беш ажыг чыл бурунгаар болуп турган делегей өртүнүн буруңайнып чыдар хөмүрүн өжүрер ийик дээрзин Н. С. Хрущев онзалап демдеглээн.

Делегейниң соңгаарладыышкын чокка шиитпирлээр айтырыгларын эн дүргени-биле таарыштырып шиитпирлээринче ёзулуг угланган чугаалажыышкыннарга, бирги ээлчегде ГЕРМАНИЯ-БИЛЕ ТАЙБЫҢНЫҢ КЕРЭЭЗИН ЧАРАРЫНЫҢ БОЛГАШ АҢАА ҮНДЕЗИЛЭЭШ БАРЫЫН БЕРЛИНДЕ БАЙДАЛДЫ ТААРЫШТЫРЫП ШИИТПИРЛЭЭР дугайында тайбыңның конференциязынга киржиринге Совет чазак белен. Бир эвес ийи герман күрүнелерни — Герман Демократтыг Республиканы болгаш Германияның Федеративтиг Республиказын ам-даа хүлээп көрбээн болуп турар өске чамдык чурттар оларны хүлээп көрүп, олар-биле харылзааны тудар үүве болза, ол чорук тайбыңны быжыглаарынга болгаш Европага база бүгү делегейге байдалды таарыштырып шиитпирлээринге эки болур ийик.**

Делегей байдалын экижидер төлээде, каяа-даа киришпээн өске-даа чурттарның удуртукчу күрүне ажылдакчылары-биле кады Индияның премьер-министриниң боду-биле күжениишкиннерни кылып турарының дугайында сеткилиниң ханып турарын Н. С. Хрущев түннелинде илергейлээн. Бодунуң тайбың политиказынга шынчы Совет чазак болза дайын болу бөзрийне ден коргуушкун чокка, тайбыңның болгаш чечектелиишкиннинг байдалынга чурттаар арганы улустар алзын дээш бүгү үүлдерни моон соңгаар-даа бодунуң талазындан кылыр апаар дээрзин бүзүредиксеп тур мен деп харыы чагаада чугаалаан.

* * *

Каяа-даа каттышпаан күрүнелериниң конференциязынга киришкен өске-даа күрүнелериниң болгаш чазактарның баштыңнарынга Н. С. Хрущев аг салган ол-ла ышкаш чагааларны база чоруткулаан. (СЭТА).

СЭКП-НИҢ XXII СЪЕЗДИЗИНГЕ КҮШ-АЖЫЛЧЫ ЭКИ БЕЛЕК

Таңды районда „Кызыл партизан“ совхоз күрүнеге тараа садар планын күүсеткен

Мурнакчылар

№ 3 хову-трактор бригадазының бригадири эш А. Попков.

Комбайнер эш Р. Хранцов.

Комбайнер эш А. Поломошнов.

ЧАРЫШТЫ КАЛБАРТПЫШААН...

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының Программазынын болгаш Уставынын төлевилелдеринге сорук кирген «Кызыл партизан» совхозтун ажылчыннары социалистиг чарышты улам кылбартып, партияның XXII съездизинге белеткелдиң төөгүлүг хүннеринде сорук кириишкинниг ажылдап турарлар. Чарышты чүгле бригадалар әвес, харын механизаторлар, тараажылар аразынга калбарткан. Тараа дәәш демиселдин үезинде оон негелделерин ажылчыннарның профәвилел комитеди совхозтун партия организациязының удуртулгазы-биле ажылдап кылган.

Хову-трактор бригадаларының аразынга шилчиир Кызыл тукту, тус-тус механизаторлар аразынга вымпелдерни тургускан. СЭКП-нин XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг хүләәлгелерин әрестиг күүседип, чарыштың тиилекчилери болган механизаторларга тыпсыры-биле бирги, ийиги, үшкү чергенин шанналдарын тус-тус доктаатган. Механизаторларның, чолаачыларның социалистиг чарыжының түннелдерин 5 хонук бүрүзүнде үндүрүп, мурнакчыларның дуржулгазын калбартып, бригада бүрүзүнге бүдүрүлге хуралын кылып, түннелдерни чугаалажып турар. Партия организациязының, дирекция черинин болгаш ажылчыннар комитединин бригадалар аразынга шилчиир Кызыл тугун № 1 бригаданың (бригадири эш Кондрашов) кежигүннери быжыы-биле тудуп турар.

Бистин совхозтун тараажылары, механизаторлары күрүнеге 9 мун тонна тараа садар планын хуусаа бетинде күүсеткеш, ам пландан ажыр 3 мун тонна тарааны Төрәән чурттун шыгжамырынга киирип турарлар. Бедик дүжүттүн тараазын кыска хуусаада чилириг чок ажаап алыр дәәш социалистиг чарышка бедик көргүзүглерни комбайнерлер әштер Хромцов, Ашонин, Воронов, Залуцкий, Кымысов, лафетчиктер әштер Афонкин, Биче-оол, Шулепов, Болат-оол, Федосеенко болгаш өскелер-даа чедип әп, СЭКП-нин XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыштын түгүн бедик тудуп, хүн бүрүде бүдүн чартык—ийи нормаларны күүседип, ажылды бедик шынарлыг чорудуп турарлар.

Дүжүт ажаап алыышкынының үезинде тараажылар, механизаторлар ортузунга культура-массалыг ажылды әләән өскижиткен. Ажылчыннар комитединин киноустановказының ажылдакчылары чаа киноларны бригадаларга график өзүгаар үргүлчү көргүзүп, беседаларны кылып берип турар. Хову-трактор бригадаларынга дошпулуурларны, гитараларны, гармоннарны, «Рекорд» деп радиоприёмниктерни, хөл-шыдырааларны, бүрүн херекселдерлиг хол бөмбүүн түс-түс быжыглаан. Культура-массалыг ажылдың бо чугула херекселдерин совхозтун ажыл-ишчилери, ыланғыя аныяктары улуг сонуургал-биле ажыглап турар. Ол ышкаш өжер библиотекаларны бригадаларда база организастаан.

Социалистиг чарыштың түннелдерин, күш-ажылдың сагылга-чурумун улам быжыглаар дугайында айтырыгларны комитеттин хуралдарынга болгаш бригадаларның бүдүрүлге чөвүлел хуралдарынга чугаалажып келген. Чижәә, бригадирнин дузалакчызы турган механизатор К. Петраков күш-ажылдың сагылга-чурумун каржызы-биле үреп өаарга, ажылчыннар комитеди оон дугайында айтырыгны ол-ла дораан хуралга тургускаш, әш Петраковту хемчег алган болгаш ону бригадирнин дузалакчы хүләәлгеден хостаар дугайында айтырыгны совхозтун дирекция черинин мурнунга тургускан. Механизатор эш Петраков болунун буруузун ак-сеткилдиг миниип, хуралга берген сөзүнге әә болуп, ам № 2 хову-трактор бригадазында әң мурнакчы ажылдап, хүн бүрүде нормазын 230 хуу чедир күүседип, чарыштын тиилекчилериниң бирәәзи болуп турар. Дирекция чери ону беш хонуктарның түннелдерин ёзугаар ийи улаа шаннаан.

СЭКП-нин XXII съездизинге алдар кылдыр пландан ажыр күрүнеге 3 мун тонна тараа дужаар хүләәлгевисти әң кыска хуусаада күүседип, бүгү тараа культураларын сентябрь 25-те бүрүн ажаап алыр бис.

Б. САГДЫ,
ажылчыннар комитединин даргазы.

Сорук киирикчи улуг документ

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының чаа Программазының төлевилели бистерни, механизаторларны күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннерже улам сорук киирип турар. Коммунизмнин хөй миллион тургузукчулары-биле кады коммунизм үезинде чурттаар, ажылдаар болгаш өөренир кайгамчык улуг аскежиктиг мен.

— Совет кижилерниң амгы салгалы коммунизмниң үезинде чурттаар деп партия байырлалдыы-биле чарлап тур!—деп, СЭКП-нин Программазының төлевилелинде айытқан. Магалыын, өөрүнчүүн чүү дәәр! Ынчаарга, коммунизм боду тургустуна бербес, а ону кайгамчык улуг күжениишкиннер-биле тургузар апаар болгай. Ынчангаш, күүнгүзүнден бөгүн, бөгүнгүзүнден даарта улам дәәре ажыдаар, коммунизм дәәш демиселге салыышкынны киирер дәәш болумга бедиткен хүләәлгелерни алгаш, күүседип тур мен. Хүн бүрүде нормамны 200 хуудан кудулатпайн келдим. Бисте дүжүт ажаап алыышкыны ам-даа доозулбаан. Сыпта безин тараалар хөй. Чаагай дүжүттүн тараазын хар адаанга киирбейн бүрүн ажаап алыр төләәде, темпини амгызындан-даа артык дүргедеткеш, чарышты улам калбартпышаан, бүгү тараа культураларын сентябрь 25-тиң бетинде бүрүн савалап алыр үжүрлүг бис. Ол дәәрге—СЭКП-нин XXII съездизинге бистин күш-ажылчы боттуг белгәвис болур.

А. ПОЛОМОШНОВ,
комбайнер.

БИСТИҢ САЛЫЫШКЫНЫВЫС

Совхозтун № 4 хову-трактор бригадазының кежигүннери СЭКП-нин XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дәәш бүгү улустун социалистиг чарыжынга киришпишаан, чеди чыл планының үшкү чазында 1347 гектар шөлге жызыл-тасты, 1015 гектарга чинге-тараазы, 120 га шөлге арбайны тараан кызыл-тастың гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 14,5 центнер, үрезин участогунуң га санындан 16 центнер, арбайның — 22 центнер дүжүдүн өстүрүп алганнар.

Дүжүт ажаап алыышкыны әгеләәри билек-ле механизаторлар, тараажылар ортузунга социалистиг чарышты дораан-на организастаанын, агитаторларны бригадага быжыглаанын, илеткелдерни, беседаларны, номчулгаларны калбартып чорутканын демдегләәри чугула. Көскү агитацияның әң чугула хевирлери болур лозуннарны, плакаттарны, диаграммаларны хову турлаанда аскылаан. Социалистиг чарыштын түннелдерин доктаамал үндүргеш, бригаданың бүдүрүлге хуралынга чугаалажып, агитлистоктарга чырыдып турар бис.

Хүнде кылыр ажылының нормазын, ону канчаар күүсеткенин механизатор, тараажы бүрүзү билир. Эштер Болат-оол, Хромцов, Биче-оол ышкаш механизаторлар тараа дәәш демиселге төлептиг салыышкынын киирип, тарааны хамыкты мурнап өртен кестирип әгеләәш, кежээ әң сөөлүүде бригадаже чаныып кәәп, хүн бүрүде нормаларын 200 хуу ажыр күүседип турарлар. Повар Валентина Давыдова ак-сеткилдиг ажылдап, чемни бедик шынарлыг белеткеп, бүгү механизаторларның, тараажыларның хүндүткелин чедип алган.

Бистиң төрәән партиявыстың XXII съездизинге бүгү совет улустуң белеткелиниң төөгүлүг бо хүннеринде бригаданың кежигүннери сорук кириишкинниг ажылдап, Төрәән чурттуң шыгжамырынга 2 мун тонна ажыг тараазны кииргеннер. Тараа дәәш демиселге салыышкынывысты улам көвүдедиг, СЭКП-нин XXII съездизинге күш-ажылчы чаа-чаа чедиишкиннерлиг ужуражыр бис.

П. ЗАКУРДАЕВ,
Хову-трактор бригадазының бригадири.

Мурнакчылар

№ 4 хову-трактор бригадазының бригадири эш П. Закурдаев.

Механизатор эш Р. Хромцов.

Аныяк механизатор эш К. Болат-оол.

Сорук кириишкин

Кижи төрелгетенниң чырытыылыг келир үезин — коммунистиг киитилелди бистиң чуртувуска тургузарының өндүр-чаагай сорулгаларын айытқан Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының Программазының төлевилелин бүгү совет кижилер-биле бир демей чүрәзмниң ханызындан бүрүн деткивишаан, бистиң үенин әң улуг ол төөгүлүг документизин ажылдап кылгаш, ССРЭ-ниң ажылчы чоннарының калбак чугаалажып көрүүшкүнүнге киирген СЭКП ТК-ның ленинчи Төп Комитединге, оон Бирги секретары эш Никита Сергеевич Хрущевка өөрүп четтиргенимни илередир бодаан мен.

Программаның төлевилелинде айытқан өндүр-чаагай сорулгалар анаа-ла боттаны бербес, а оларны совет кижилерниң чүткүлдүг күш-ажылы-биле күүседир дәәрзин кончуг эки билир мен. Ынчангаш, коммунизм тургузуушкунунга үлүүмнү киирерин, СЭКП-ниң XXII съездизинге бүгү чоннуң белеткелиниң бо төөгүлүг хүннеринде улам сорунтуг ажылдаарын шиитпирлеп алган мен. Күрүне шыгжамырынга «Кызыл партизан» совхозтун 9000 ажыг тонна тараазын кииреринге мәң бичии-даа болза, үлүүм бар дәәрзинге өөрүүр мен. Дүжүт ажаап алыышкыны әгеләән хүнден соңгаар № 4 хову-трактор бригадазынга поварлап ажылдап келдим.

Бригадага поварлап ажылдаары бедүүн-даа болза, кончуг харыысалгалыг ажыл болгай. Эртениң-не 5 шактан әгелеп тургаш, механизаторларга, тараажыларга чемни белеткеп әгелеп турар мен. Оон башка хоржок — тараажылар ажылче эртенгиниң 7—8 шакта әгелеп киириптер болгай. Мәң кол сорулгам—чемни чогуур үезинде, әң бедик шынарлыг, амданныг кылдыр белеткәәри болур. Ырак участоктарда ажылдап турар механизаторларга дүүштеки чемни чедирерин организастап турар бис. Тараа дәәш демиселге салыышкынны киирер дәәш моон соңгаар-даа улам чүткүлдүг ажылдаар мен.

В. ДАВЫДОВА,
№ 4 бригадада повар.

Чоргаарал-биле

Бистиң калбак делгем ынак Төрәән чуртувуска коммунистиг киитилелдин тургузуушкунун совет улус улам калбартып, СЭКП-нин XXII съездизинге хайныышкынныг белеткенип турар бо төөгүлүг хүннерде тараа дәәш демиселге киржири меңәә кончуг улуг өөрүшкү болгаш чоргаарал болуп турар. — Көдәә ажыл-агый продуктуларынга бүгү чоннуң болгаш улус ажыл-агыйының хереглелдерин бүрүн хандырар сорулга-биле көдәә ажыл-агый продукциязының киити хемчәәлин 10 чыл дургузунда барын ийи чартык катап, а 20 чыл дургузунда үш чартык катап көвүдедир сорулга салдынып турар... Чоннуң кижи бүрүзүнге онааштыр көдәә ажыл-агыйның кол-кол продуктуларын бүдүрер талазы-биле Совет Эвилели баштайгы он чылда Американың Каттышкан Штаттарын эртер—деп, СЭКП-нин чаа Программазының төлевилелинде айытқан.

Бо төөгүлүг сорулганы күүседиринге салыышкыным киирер дәәш лафеталыг жатка-биле хүнде тараа кестирер норманы 200 хуу ажыр күүседип, сорук кириишкинниг улуг чоргаарал-биле ажылдап тур мен. Төрәән чурттуң шыгжамырынга пландан ажыр 3 мун тонна тараазны киирер хүләәлгени күүседиринге, бүгү тараа культураларын сентябрь 25-же чедир савалап алырынга боттуг салыышкыным киирер мен.

К. БОЛАТ-ООЛ,
совхозтун механизатору.

Оларның үлегери

«Кызыл партизан» совхозта пенсионер коммунист А. Петраков бир өртен бодунун эш-өөрүн—пенсионерлерни конторанын улуг өрәәлинге чыып әкелген. Совхозтун партбюро секретары эш Парфеневту база ажылчыннарның профәвилел комитединин даргазы эш Сагдыны ол база чалаан.

— СЭКП-нин XXII съездизинге белеткелдин хүннеринде аная өлүрбайн, ажылдаарын шиитпирледивис. Бистиң бо айтырыывысты партбюро болгаш ажылчыннар комитеди канчаар көрүп турар ирги?—деп, эш Петраков пенсионерлериниң өмүнәәзинден чугаалааш, олуруп алган.

— Чүү дәәр боор, силерниң патриоттуг инициативаларны партбюро болгаш ажылчыннар комитеди бүрүн деткип, күш-ажылчы чедиишкиннерлиг болурунарны силергә күүсеп тур—деп, партбюро секретары допчу харыылаан. Ол-ла хүнден әгеләәш пенсионерлерниң тускай бригадазы тургустунган, оон бригадиринге эш Петраковту сонгуп алганнар. Төрәән совхозунуң мал ажылынга 70 тонна сигенни кезип бәәр, оон-биле СЭКП-нин XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дәән хүләәлгезин пенсионерлер 100 тонна кылдыр күүседип, соруктуг ажылдаараннар. Олар амгы үеде картофель ажаап алыышкынында база өрестиг ажылдап, аныяктарга мурнакчы үлегерин көргүзүп турарлар.

С. БОРИСОВ.

Тараа дәәш тулчуушкунда

Төрәән партиязының съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр, СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин амыдыралга боттандырар дәәш бистин № 1 хову-трактор бригадазының кежигүннери күжениишкинниг ажылдавышаан, бо чылын байлак дүжүттү өстүргеннер. Бо дәәрге, съездиге бүгү совет улустуң белеткелинге бистин боттуг салыышкынывыс болган. Ындыг болза-даа, дүжүттү өстүрүп алыры—тараа дәәш демиселдин үүгле баштайгы кезәә-дир. А чогум-на ёзулуг тулчуушкун—дүжүт ажаап алыышкыны, Төрәән чурттун шыгжамырынга эки шынарлыг хөй тарааны киирери болгай.

Чаагай дүжүттүн тараазын кыска хуусаада ажаап алырынга, күрүнеге тараа дужаар планны күүседиринге белеткел ажылдарын бригаданың кежигүннери бо чылын кайы-даа чылдаазындан дәәре чорутканын демдегдәәр херек: бүгү комбайннарны, тракторларны, автомашиналарны болгаш дүжүт ажаап алыышкынының өске-даа чепеек-херекселдерин чогуур үезинде бедик шынарлыг кылдыр септеп доокан. Ынчангаш комбайннарның, тракторларның үрелир чоруу бисте болбайн турар.

Агаар-бойдустун күскү байдалы бисте таарымча чок, чаашкынныг болуп турза-даа, механизаторлар тараа культураларының кол нуруузун ангылай ажаап алыр арга-биле кестирген. Механизаторлар эштер Поломошев, Бобкин, Лыков, Нарыгин олар СЭКП-нин XXII съездизинге алдар кылдыр боттарынга алган социалистиг хүләәлгелеринге әә болуп, хүн бүрүде нормаларын 170—200 хуу күүседип, шалыпчы ажылдап турарлар.

М. КОНДРАШОВ,
№ 1 хову-трактор бригадазының бригадири.

Хүн бүрүде ийи норма

«Кызыл партизан» совхозка дүжүт ажаап алыышкыны әгеләән хүнден соңгаар тарааны комбайннардан шаннарже, шаннардан хүләәп алыышкын пунктуларынче сөөртүп кирипкен мен. Бистин төрәән партиявыстын XXII съездизинге белеткелдин төөгүлүг бо хүннеринде бүдүн чартык норманы күүседирин хүләәнген мен. А херек кырында—«ГАЗ-51» маркалыг автомашина-биле тараа сөөртүлгезинге хүн бүрүде ийи норманы күүседип тур мен. Мәң сөөрткен тараамның килограмм бүрүзү алдарлыг Коммунистиг партиямның XXII съездизинге күш-ажылчы бедек болзун!

Л. БУЯНОВ,
чолаачы.

ТӨРӘӘН ЧУРТТУҢ ШЫГЖАМЫРЫНГА

СЭКП ТК-ның январь Пленумунун шиитпирлерин амыдыралга боттандырар, партиянын әәлчеглиг XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыр дәәш «Кызыл партизан» совхозтун коммунистери, әр. херәәжен ажылчыннары социалистиг чарышты калбартпышаан, чамдык дәәре түннелдерни чедип алган. Чеди чыл планының үшкү чылында совхозтун тараажылары, механизаторлары тараа культураларының тарылга шөлүн 14770 га чедир калбартkан азы өткен чылдаазындан 3000 ажыг гектар шөлге тарааны хөй кылдыр тараан, чаагай дүжүттү өстүргеннер.

Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының Программазының болгаш Уставының төлевилелдерин совхозтун коммунистери, бүгү ажылчыннары таныжып өөренмишаан, төрәән партиязының XXII съездизинге белеткелдиг бо төөгүлүг хүннеринде улам сорук кириишкинниг ажылдап, күрүнеге 9 мун тонна тараа дужаар планын хуусаа бетинде—сентябрь 24-те 9107 тонна кылдыр күүсеткен болгаш ам пландан ажыр 3 мун тонна тарааны Төрәән чурттун шыгжамырынга киирип әгеләән. Совхозтун ажылчыннарының күрүнеге дужааган тараазының килограмм бүрүзү СЭКП-нин XXII съездизинге бүгү совет улустун белеткелинге салыышкын болуп, Төрәән чурттун экономиктиг күчүзүн улам быжыглап турар.

Совхозтун тараазының быжыды бо чылын дески әвес, а чамдык черлерниң тараазы мурнай, өскелериниң—сонгай бышкан. Совхозтун дирекция чери, партия болгаш профәвилел организациялары ону барымдаалаш, дүжүт ажаап алыышкынының болгаш күрүнеге тараа садарының практиктиг хемчегелерин баш бурунгаар хынамчалыг ажылдап кылгаш, партбюронун актив-биле каттышкан хуралынга чугаалажып көрген болгаш бадылаан, Тараазы мурнай бышкан № 3 болгаш № 4 бригадаларга дүжүт ажаап алыышкынының техниказын баштайгы үеде колдадыр мөөнәәрин планга айытқан. Механизаторлар көдәә ажыл-агыйның техниказын дүжүт ажаап алыышкынынга бо чылын багай әвес белеткәән. Ыланғыя тарааны ангылап ажаап алырынга «СК-3», «С-6» деп комбайннарны олар таарымчалыг кылдыр әде дерәәш, бедик бүдүрүкчүлүг болгаш мергежилдиг ажыглап, дүжүт ажаап алыышкынының база күрүнеге тараа дужаалдазының темпизин дүргедеп, тараанын чидиринин әвәәжедип турарлар.

Тараа дәәш демиселдин үезинде механизаторлар, тараажылар ортузунга масса-политиктиг болгаш организакчы ажылды партия организациязы әләән күштелдирген. Хову-трактор бригадаларынга 18 агитаторларны быжыглаан. Олар беседаларны, солун номчулгазын механизаторларга, тараажыларга, шефтеп келген студентилерге хүн бүрүде кылып берип турар. Чижәә, агитаторлар эштер Фалалеев, Сагды, Иванов, Дорохов олар агитация ажылын чорутпушаан, агитлистоктарны үндүрүп, масса-политиктиг ажылды тараа дәәш демиселдин тодаргай сорулгалары-биле холбаштырып турарлар.

Хову-трактор бригадаларынга көскү агитацияны багай әвес организастаан. Дүжүт ажаап алыышкынының болгаш күрүнеге тараа дужаалдазының талазы-биле областын, районнун, совхозтун 1961 чылда социалистиг хүләәлгелерин тускай самбыраларга бижәәш бригадаларда аскылаан. Ол ышкаш «Тыванын 6,4 миллион пуд тараазын Төрәән чурттун шыгжамырынга киирер дайынчы сорулганы күүседиринге салыышкынывысты киирәәлинер!», «Күрүнеге 12 тонна әң эки шынарлыг тарааны садар хүләәлгевисти хуусаа бетинде күүседилили!», «Дүжүт ажаап алыышкынын чогуур өйүнге чедир чидириг чок доозуп, СЭКП-нин XXII съездизинге күш-ажылчы белектиг ужуражыылынар!» — деп, ажыл-ишчилерни сорук киир кыйгырып турар лозуннарны дүжүт ажаап алыышкыны әгеләәр мурнунда-ла хову-турлагларга, совхоз төвүнге аскан.

Механизаторларның, тараажыларның база Кызыл хоорайдан шефтеп келген әштернин ажылдаарынга, дыжынга таарымчалыг байдалдарны тургузарынче совхозтун дирекция чери болгаш ажылчыннарның профәвилел комитеди кичәәнгейни бо чылын күштелдирген. Бригадаларга майгыннарны, көжүп чоруур бажыңчыгаштарны эки дерәән, бригада бүрүзүнге столовааны ажыткан, ында чемнин шынары бедик, өргәә чиик. Культура-массалыг оюннарның, күш-культураның херекселдери-биле бригадаларны хандырган, чаа солуннарны, журналдарны тараажыларга, механизаторларга хүн бүрүде чедирип берип турар. Чунар бажыннарны бригадаларда база организастаан болгаш доктаамал ажылдып турар. Хову-шөлдерде чурттарга черлерин, столовааларны электрижиткен, радиоприемниктер тургускан. ВЛКСМ-нин область комитединин болгаш Кызыл хооркомунун агиткультбригадаларының база көдәә ажыл-агый автотранспортунун автобаазазының, Кызылдың дааранылга комбинадының каттышкан уран чүүл белгүмүнүн концерттерин совхозтун ажыл-ишчилери улуг сонуургал-биле көргеннер.

Дүжүт ажаап алыышкынының болгаш күрүнеге тараа дужаалдазының үезинде социалистиг чарыштын негелделерин партия организациязы болгаш ажылчыннарның профәвилел комитеди тодаргай чогаадып кылгаш, бүгү тараажыларга, механизаторларга таныштырган. СЭКП-нин XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг чарыштың түннелдерин 5 хонук бүрүзүнден үндүрүп, оон тиилекчилеринге шилчиир Кызыл тукту, вымпелдерни болгаш акша шанналын тыпсып турар. Бригадалар аразында социалистиг чарыштын тиилекчизинге бирги черни чүгле бүдүрүлге көргүзүглерин әвес, харын хамыктын мурнунда хову ажылдарының шынарын, техниканың база материалдарны канчаар ажыглаанын, күш-ажылдын сагылга-чурумунун байдалын, бригада кежигүннериниң хөй-ниити ажылынга киржилгезин, күш-ажылды канчаар организастаанын база барымдаалап турар.

Социалистиг чарыштың бо бүгү негелделерин эки күүседип, ажылдың темпизин дүргедеп, тараанын чидириниң болдурбайн келген № 1 бригадага (бригадири эш Кондрашов) партия организациязының, совхозтун дирекция черинин болгаш ажылчыннар комитединин шилчиир Кызыл тугун тывыскан. Ол тукту бригаданың кежигүннери быжыы-биле тудуп турарлар. Эш Кондрашовтун удуртkан бригадазы бо чылын арбайның гектар бүрүзүнден 22—36 центнер дүжүттү ажаап ап турарын онзалап демдегләәр херек. Совхозтун өске бригадалары № 1 бригададан барык тудак чок ажылдап турар. Чижәә, коммунист эш Закурдаевтин удуртkан № 4 бригадазының кежигүннери бо чылын 1347 га шөлге кызыл-тасты тараан, оон гектар бүрүзүнден ортумаа-биле 14 центнер, а үрезин участогунун га санындан—16 центнер дүжүттү ап турарлар.

Коммунист бригадир эш Санников хову-турлаанга үүгле күш-ажылды дәәре организастаан әвес, харын тараажылар, механизаторлар ортузунга беседаларны кылып, социалистиг чарышты түннеп, бүдүрүлге хуралдарын кылып турар. Оон удуртkан бригадазы дүжүт ажаап алыышкынын әң кыска хуусаада—сентябрь 3-те чидириг чок доокан. Тараа дәәш демиселдин мурнуку одуруунда совхозтун коммунистери туржуп турар. Чижәә, коммунист комбайнерлер эштер Сырчин, Попкин, Чихачев олар хүн бүрүде нормазын 200 хуу ажыр күүседип, техниканы үрелиишкин чок бедик бүдүрүкчүлүг ажыглавышаан, мурнакчы үлегерин бүгү механизаторларга көргүзүп, практиктиг дузаны оларга чедирип турарлар.

СЭКП-нин XXII съездизинге алдар кылдыр калбартkан социалистиг чарыштын мурнакчыларының хүрәәлени өскен. Совет Эвилелинин Коммунистиг партиязының Программазының болгаш Уставының төлевилелдерин танышкан хуралдарга комбайнерлер эштер Ашанин, Соржу, олар санал берип, хүн бүрүде норманы кижи бүрүзү 200 хуу күүседирин хүләәнген болгаш бедик бүдүрүкчүлүг ажылдаарынче бүгү механизаторларны хыйгырганнар. Үстүнде адаан механизаторлар боттарының сөзүнге әә болуп, хүн нормазын 250 хуу чедир күүседип, амгы үеде әң бедик бүдүрүкчүлүг болгаш шынарлыг ажылдап турар. Лафетчиктер эштер Биче-оол, Петраков, Болат-оол, Федосеенко, Шулепов оларның күш-ажылчы бедик көргүзүглерин база демдегләәр херек. Чижәә, кукурузачы эш Федосеенко тараа культураларының дүжүдүн ажаап алырынга идепкейлиг киришпишаан, беш хонук бүрүзүнде 85—100 гектар шөлдүн тараазын лафеталыг жатка-биле кестирип турар.

Дүжүт ажаап алыышкынының баштайгы хүннеринде илерәән четпестерни партбюронун актив-биле каттышкан хуралынга чугаалажып көрген. № 1 бригаданың бригадириниң дузалакчызы эш Н. Петраков ажылга харыысалга чок чорукту болдуруп, арагалап, күш-ажылдың сагылга-чурумун каржызы-биле үреп турган. Ажылчыннар комитединин хуралынга эш Петраковтун дугайында айтырыгны ол-ла дораан тургускаш хемчег алган, а совхозтун дирекция чери ону бригадирнин дузалакчызы хүләәлгеден дүжүрген. Хемчег алдырткан сөөлүнде ол бодунун четпестерин бүрүн чайладып, бедик бүдүрүкчүлүг ажылдап турар апарган. № 3 бригадага күш-ажылды баштайгы үеде четпес организастаан. Ол дугайында тускай айтырыгны партбюронун хуралынга чугаалашкан, аная бүгү бригадирлерни олуруштурган, ол бригаданын кежигүннериниң хуралын чыылдырган. Бо бүгү хемчегелерниң сөөлүнде ук бригадада ажаап алыышкынның темпизи бедәән.

Совхозтун коммунистери болгаш бүгү ажылчыннары Төрәән чурттун шыгжамырынга ам-даа 3 мун тонна тарааны әң кыска хуусаада киирер, дүжүт ажаап алыышкынын чогуур үезинде доозар, СЭКП-нин XXII съездизинге алдар болдурган социалистиг хүләәлгелерин әрестиг күүседир дәәш амгы үеде улам сорук кириишкинниг ажылдап турар.

И. ПАРФЕНОВ,
парторганизация секретары.

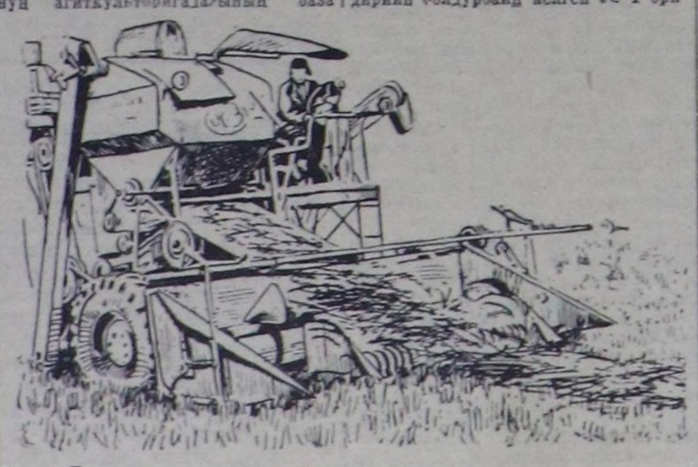

Тараа шөлүнде дүжүт ажаап алыышкыны.

„Тиилелге“ совхоз күрүнеге 746 муң пуд тарааны дужаап, планын ажыр күүсеткен

Чарыш эки түннелдерни берген

СЭКП-ниң XXII съездизинге чедиишкинниг ужуражыр дээш «Тиилелге» совхозтуң ажыл-ишчилери эрес-шудургу ажылдап келгеннер. Механизаторларның могаг-шылаг чок ажылының түннелинде бо чылын чаагай дужут совхозтуң шөлдеринге үнген.

Бо чаагай дужутту чогуур өйүнде чиириг чокка ажаап ап, күрүнеге хөй-ле тарааны бээр деп изиг күзел-сорук-биле бистиң совхозтуң ажыл-ишчилери август 20-де дужут ажаап алышкынынче кирген. Ажыл-ишчилериң бо күзел-соруунга, инициативазынга даянгаш, совхозтуң дирекция чери, партия, профэвилел болгаш комсомол организациялары дужут ажаап алышкының болгаш күрүнеге тараа дужаарын чедиишкиннинг чорударының хемчегерин баш бурунгаар чогаадып кылган болгаш социалистиг чарышты калбартып чорукан.

Социалистиг чарышка мурнакчы болган бригадаларга тыпсыр шилчип чоруур Кызыл тукту, мурнакчы комбайнерлерге тыпсыр алды вымпелдерни болгаш акша шанналдарны доктааткан. Ынчангаш социалистиг чарыштың түннелдерин 5 хонгаш-ла кылып, мурнакчы бригадаларга, механизаторларга шанналдарны тыпсып турар. Эш Костриловтуң баштааны № 5 бригада эки көргүзүглерни чедип ап, шилчиир Кызыл тукту каш удаа чаалап ап келген. Комбайнерлерден эштер Гурков, Полежаев, Килижчап, Оюн Василий болгаш оон-даа өскелер боттарының амыр-дыш чок шулургу күш-ажылы-биле социалистиг чарышка мурнакчылар болуп, шанналдар-биле демдеглеп келгеннер.

Кызылдан дужут ажаажыры-биле келген комбайнерлер эштер Борисов, Ищейкин база Медведев, Кицко ийи ажыкшылар болгаш оон-даа өскелер биске улуг дузаны көргүзүп, социалистиг чарышка база көскү черлерни эзлеп келгеннер.

Социалистиг чарыштың түннелин совхоз төвүнде болгаш бригадаларда хүндүлел болгаш көргүзүг самбыраларына, хана солуннарына, агитхуудустарга доктаамал көргүзүп турар. Ылангыя «Совхозта чаа үүлдер» деп хуудустарга чедиишкиннерни, мурнакчыларны болгаш четпестерни илередип турар чорук ажыл-ишчилериң идеө-сийин көдүреринге болгаш четпестерни чайладырынга чугула чепсек болуп турар.

Ажылдың түннелерин он хонгаш-ла партбюрога, профэвилел комитединге актив-биле кады чугаалажып турар чорук ажылда четпестерни болгаш алдагалларны чогуур үеэзинде чайладырынга идиглиг болуп келген. Ол хуралдарга дужут ажаап алышкынының чоруп турарының дугайында ниити информациялардыда, тус-тус бригадирлерни илеткелдерин-даа дыннап турар.

Ажыл-ишчилериң ортузунга социалистиг чарышты калбартканының түннелинде «Тиилелге» совхоз күрүнеге 730 муң ажыг пуд тараа дужаар планын хуусаа бетинде— сентябрь 24-те 746 муң пуд кылдыр күүсеткен.

Мооң-биле кады бистиң ажылывыста четпестерни демдеглевейн барып болбас. Ангылап ажаап алышкынны калбаа-биле ажыглаанывыстың түннелинде сөөлгү үеде бергелер таваржып турарын миннир ужурлуг бис. Ылангыя чогуур үезин эрттиришкининден чинге-тараа ажаап алышкынынга чидириглер хөй болган. Ажылды четпес организастаанындан чамдык бригадаларга, звеноларга озалдаашкыннар болуп келген.

Совхозтуң дирекциязы, партия, профэвилел организациялары ажылда четпестерни үргүлчү эдип ап келген. Чижээ, бригадаларда ниитиниң чемненилге черлериниң ажылын экижидер дугайында ажылчын кооперациязының даргазы эш Кыштымовтуң илеткелин үргүлчү ажылдаар бүдүрүлге чөвүлел хуралынга дыннап, чогуур хемчегерни алган.

Социалистиг чарыштың чалгын кошкатпайн турган, ам арткан дужутту дүрген ажаап алыры, мал чемнери белеткээриниң планын доллур күүседири — совхозтуң ажыл-ишчилериниң мурнунда дайынчы сорулга ол.

Х. АРАКЧАА,
совхозта ажылчын комитединиң даргазы.

Мурнакчылар

№ 6 бригаданың бригадири К. Веряшкин.

Хову турлаанда механизаторларның столоваязының повары З. Петрова.

Даг экспедициязының ам «Тиилелге» совхозта тараа сөөртүп турар чолаачызы эш Блиников.

КҮР ЧЕРНИҢ БРИГАДАЗЫ

Бистиң совхозтуң алды дугаар бригадазы күр черде ажылдап турар. Бо чылын бригаданың тараан 3500 ажыг гектар чериниң 2 муң ажыг гектары күр чер болуп турар. Бистиң бригаданың бо чылын тарааны 1028 гектар кызыл-тастың дужүү ортумаа-биле 12 центнер болган. Оон 1150 тоннаны күрүнеге дужаган. 2500 ажыг гектар чингетарааның дужүү гектар бүрүзүнден 10 центнер чедип турар. Ынчангаш күү черлер биске хөй-хөй тонна тараны берген.

Бистиң бригадада ажылдап турар комбайнерлерден эштер Полежаев, Медведев, Ищейкин, Василий Оюн, Борисов болгаш оон-даа өскелер бедик хүлээлгелерни алгаш, оозун эрестиг күүседип, ажыл нормазын үргүлчү ажыр күүседип келгеннер. Черле ынчаш бисте норма күүсеттпейн турар комбайнер чок. Бистиң совхозтуң күрүнеге тараа дужаар хүлээлгезин хуусаа бетинде күүседирингe комбайнерлериң салыышкыны улуг болган.

Од ышкаш комбайннардан шаннаже, шаннардан Кызылдың сайгарылга базазынче тараа сөөртүрүнге даг экспедициязының чолаачылары эрес-шудургу ажылдап турарлар. Ылангыя чолаачылар эштер Блиников, Голодкин, Тюнкин болгаш оон-даа өскелер комбайннарны саадатпас дээш чай-шедээн чокка ажылдап келгеннер. Даг экспедициязында бистиң бригадавыска ажылдап келген шефчилериң эки ажылын мактал-биле демдеглээр херек.

Бистиң ажылывыска турган четпестерни болгаш алдагалларны чогуур өй-шаанда эдип турган, тараа дээш демиселге бодувустун салыышкынывысты киирген ивиске өөрүп турар бис. Ол дээрге төрээн партиявыстың XXII съездизинге бистиң күш-ажылчы белээвис болур.

К. ВЕРЯШКИН,
№ 6 бригаданың бригадири.

Механизаторнуң дузазы-биле

Комбайннардан тараа сөөрткен машиналар шанга үзүктел чокка каап-ле турар, а оон арыглаан тараалыг машиналар Кызылче шуужуп-ла турар. Ол болза «Тиилелге» совхозтуң ийи дугаар бригадазының шаны ол.

Бөлүк ургулар шанга каткы хөглүг ажылдап турда, пульман деп улуг чүк машинаны чедип келген.

— Бээр чолаачы, 20 минута иштинде сээн машинаны долдуруп бериптээл—деп, Аня Тагачакова кыйгырган. Ол-ла омак-хөглүг ажылдап турар ургларның аразында транспортерларның моторизи Ооржак Лопсан келген машиналарны ол-бо мөөнүзүн тараалларже командылап, моторларны ажылдадып турар.

Машиналарның моторларының эки ажылдай бергенин, тараа машиналарның күзовунче агыт-биле кирип турарын хынаап, Ооржак Лопсан ургларга дузалажып, тарааны эштер кириптер.

— Бистиң акывыс Ооржак Лопсан дыка эки, биске үргүлчү-ле дузалажып, сүме берип турар—деп, Валя Богданова ону мактап турар.

Ооржакка көдээ ажыл-агый техникумунуң сургуулу Сундуй Кан-оол үргүлчү дузалажып, моторларны база ажылдадып турар.

— Ооржакка канчап дузалашпас боор, ол дээрге эртенгиниң 6 шактан дүнекинин 12 шакка чедир ажылдап турар кижи-дир—деп, Сундуй Кан-оол чугаалап турар.

Дужут ажаап алышкынының хүннеринде совхозтуң хоочун механизатору Ооржак Лопсан ынчаар ажылдап турар.

Ооржактың сорук киришкинибиле көдээ ажыл-агый техникумунуң сургуулдары ийи дугаар бригаданың шанындан хүн бүрүде-ле 130 тонна чедир тарааны машиналарга чүдүргеш, күрүне шыгжамырынче чорудып турар.

Совхозтуң механизатору Ооржак Лопсан көдээ ажыл-агый техникумунуң сургуулдары-биле кады тараа дээш демиселге болуңуң салыышкынын ынчаар киирип турар.

Л. МАРКЕЛОВА.

Үзүктелиишкин болбаан

Тараа дээш демиселдің изиг түлүк үезинде болуңуң салыышкынын аңаа киирери—кижиниң алдарлыг хүлээлгези. Мен совхозтуң ийи бригадаларында ажылдап турар 19 комбайнларга, 9 тракторларга, 15 автомашиналарга бензин сөөртүп ажылдап турар мен.

Дужут ажаап алышкынының өзезинде бензинни Кызылдан сөөртүп алыр турда, машиналарны арай боорда-ла хандырып турдум. Ам совхоз төвүнден бензин алыр апарган. Комбайннарның, тракторларның кайда ажылдап турарын, кайы машина кажан бензин хереглей бээрин баш бурунгаар билип алыры чугула.

Хсеуда ажылдап турар трактор, комбайн бүрүзүнге бензинни үзүктелиишкин чокка чедирип, кудуп бээр күлээлге — дужут ажаап алышкынының үезинде мөөн эн харыысалгалыг сорулгам. Бо сорулганы шудургу күүседири—партиянын XXII съездизинге мөөн белээм болур деп чүвени ханызы-биле билип ажылдап турар мен.

С. МОНГУШ,
совхозтуң бензин сөөртүкчүзү.

ЭТ-ХӨРЕҢГИЛЕРНИ КАМНЫГ АЖЫГЛААР

Коммунистиг партия болгаш Совет чазак ажыл-агыйның улуг-даа, биче-даа участоктарынга эт-хөренгилерниң, акшаның болдунар-ла хөй хемчээлдиг камналгазын чедип алырынче ажылчы чонну кыйгырып турар. Совет улус партия биле чазактың ол кыйгырыын патриотчу сеткил-ханыышкыныг хүлээп алгаш, социализм тургузуушкунуңуң бүгү дургузунда эт-хөренгилерни, материалдарны болгаш акшаны чер болганга камнап ап келген. Хоозуралдыг дайыннарга үрелип сандраан улус ажыл-агыйын маадырлыг күш-ажылдың, ёзулуг ажыл-агыйжы хыныыр чоруктуң түннелинде совет улус ийи улаа катап тургускаш, хожудангай экономикалыг чуртту делегейде эн-не сайзырангай, эн-не күчүлүг индустриалдыг чурт кылдыр хуулдурганы социализмче делгем орукту ажыткан. Коммунизмни бистиң чуртувуска тургузары ам боттуг чүүл болгаш чоокку келир үе болу берген.

Коммунизмнин материал-техниктиг бааазын тургузарын чоокку ийи он чылдарда бүрүн күүседириниң сорулгалары СЭКП-ниң Программазының төлевилелинде салдынган.

Ол ыдыктыг сорулгаларны амыдыралга боттандырарда совет чонуңуң күш-ажылының болгаш угаан ажылының улуг күжениишкиннери, кол фондуларны — станоктарны, моторларны, тракторларны, комбайнарны, автомашиналарны болгаш өске-даа чаа техниканы эң долузубиле ажыглаары база материалдарның болгаш эт-хөренгилерниң хөй камналгазын улус ажыл-агыйының бүгү-ле участоктарынга чедип алыры негеттинер апаар.

Чырыткыланчак келир үенин тургузукчузу тайбың күш-ажылы-биле чергелештир, совет улус Төрээн чуртуун күчүзүн канды-даа агрессчиге улур өлүмнүг харыыны бээринге кезээде белен кылдыр улам быжыктырып турар.

Ынчангаш бо үеде, кажан коммунистиг ниитилелди шуут-ла тургузуп киирпеневисте, эт-хөренгилерни, акшаны болгаш материалдыг курлавырларны эн-не камналгалыг, ажыл-агыйжы ажыглаары кажангызындан-даа артык чүтула сорулга болуп турар.

Ынчалза-даа бистиң областың чамдык үлетпүр бүдүрүлгелериниң, гузуг болгаш транспорт организацияларының удуртукчулары боттарының практиктиг ажылынга будандаан чоруктуу болдуруп, күрүне болгаш кооператив эт-хөренгилерин кам чок чарыгдап турарындан продукцияның бот-үнези зартааш, оон уламы-биле харын-даа социалистиг бүдүрүлге өзүлдезинин үнер дөзү болур чыылданың күрүне планы үстүрүнге чедип турары канчап-даа шын эвес. Маадаа хамаарыштыр каш чижектерден көрөөлинер.

Бистиң областың улус ажыл-агыйынга чугула рольу автотранспорт ойнап турар болза-даа, оон ажыл чорудулгазының организастаашкынында ам-даа дыка улуг четпестер барын демдеглээр херек.

Тыва автотрест эргелелинге (начальниги эш Антышев) 1960 чылда бир тонна чүктү бир километрге сөөртүрүнүн бот-үнези чаа акшабиле 0,27 көпеекке, а бо чылдың бирги чартыында — 0,43 көпеекке аартаан. Моңа хандыр анализтевейн, аңаа-ла кыры-биле тоомча чок көөр болза, бот-үнениң 0,27 көпеекке аартаашкыны чөгенчиг биче ышкаш сагындырар. Оны автотрестин чыл дургузунда чүк сөөртүлгезиниң хемчээлинте хамаарыштыр санап кээрге 333 муң рубль болуп турар. Ол чүл дээрге, автотрест планда көрдүнгенинге удур чыл дургузунда 149 муң рубль түүнүг чыылданы чедир албаны ол.

Бот-үне аартаашкынының болгаш чылда планының күүсеттинмейн турарының кол чылдаганнары болза автотрестин хандырылга килдизи (начальниги эш Смирнов) автоажылагыйларны артык кезектер-биле өйшаанда хандырар ажылды кончуг куду деннелге организастаанында, ол ышкаш автомашиналарның хөй турар чоруун болдурбас талазы-биле чогуур хемчегерни трестиң эксплоатация килдизиниң (начальниги эш Тугаржик) талазындан ап чорутпайн келгенинде болгаш план күүседезинин контролюн бүдүрүлге-техниктиг килдис (начальниги эш Савицкий) сулаттанында. Техниктиг янзы-бүрү чылдаганнардан автомашиналарның хөй турар чоруу мурнуку чылдагызындан эвээжээр туржук, харын улам көвүдеп турар. Чижээ, 1958 чылда автомашиналарның халас турары 15 муң авто-шак, 1959 чылда—33 муң авто-шак, 1960 чылда—45 муң авто-шак болуп, улам-на өзүп кел чыткан.

1961 чылдың бирги чартыын арткан чыл-биле деннээрге автомашиналарның хөй турары техниктиг чылдаганнардан 38,9 хуу, септелгеге турганындан 21,5 хуу, чолаачылар чедишпеинден 16,3 хуу көвүдээн.

Трестиң автоажыл-агыйлары чаа техниканы ажыглап шингээдиринге болгаш хөй күш үнер аар ажылдарны механизастаарынга күрүнеден дыка хөй муң рубль түүнүг чээлини алган болза-даа, автопарктарның техниктиг белен турарының көргүзүү планга чедир күүсеттинмейн турар.

Автотрестиң ажыл чорудулгазында бар четпестерни чүк сөөртүрүнүн планын иорнунда чедип алдынган деннелден өжегерээн бичелелип, планны чииги-биле күүседирин хараар удуртукчуларның шын эвес практиказы-биле база тайылбырлаар херек. 1960 чылдың бирги чартыында чедип алдынган деннелден бо чылдың бирги чартыында чүк сөөртүрүнүн хемчээлин 8,3 хуу эвээш планнаан чорук областың улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң дүрген темпилиг өзүлдези-биле дүүшпейн турар.

Материалдарны, эт-хөренгилерни камныг, чөп ажыглаарынче чогуур кичээнгей областың чурт үлетпүрүнүң (начальниги эш Кавыршин) болгаш эт-сүт үлетпүрүнүн (начальниги эш Маркин) эргелеринде кошкак салдынып турар.

Продукцияның бот-үнезинин улгадыышкыны 1960 чылда чурт үлетпүрүнүн эргелелинин бүдүрүлгелеринге ниитизи-биле 47,3 муң рубль, эт-сүт үлетпүрүнүн эргелелинин бүдүрүлгелеринге — 222 муң рубль болган. Чылданың күрүне планы од эргелелдерге түс-түзүнде 126 муң болгаш 127 муң рубльге чедир күүсеттинмээн.

Чурт үлетпүрүнүң эргелели бо чылдың бирги чартыында база продукцияның бот-үнезинин 37,6 муң рубль улгадыышкының болдурган.

Оон ынай чамдык бүдүрүлгелер ай, квартал планнарының күүседезин бир дески эвес организастаан, кажан хуусаа төнер чоохшулап келирге планны күүседир дээш буухаа девидеп, ажыл төлевириниң фондузунуң болгаш күш-ажылдың артык чарыгдалдарын хей черге үнүгүрүп турарының фактылары эвээш эвес.

Чурт үлетпүрүнүң эргелели 1961 чылдың бирги чартыында бүдүрүлге планнарын акшаже шилчидерге 61 муң рубльге ажыр күүсеткен. Бир эвес планның ажыр күүседези күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедиткининден, бүдүрүлге чоорудулгаларын механизастаанындан чедип алдынган болза, ону мактап демдеглээр турган ийик. А херек кырында байдалды ап көөрге чурт үлетпүрүнүң эргелелинин ажылчыннарының планның саны барык 30 хуу ашкан турган. Од чүл дээрге чамдык бүдүрүлгелериниң удуртукчулары план күүседезин ыяавыла чедип алыр дээш ажылчыннарның планда көрдүнген санын өнедиин көвүдеп, аңаа ажыл төлевириниң фондуларын артык чарыгдап турганы ол-дур.

Чурт үлетпүрүнүн эргелелинин чамдык бүдүрүлгелеринде дериг-херекселлерни болгаш механизмнерни ажыглап турары дыка багай. Чаа механизмнерни ажыглап шингээтпейн, 3—4 чылларда складтарга шыгжап чыттырып турар. оон соолунде харын-даа «эргижиреп, сандан үнген» деп чылдык-биле үнүүр ыктылап каптар таварылгалар эвээш эвес. Бо чылдың август 1-ге чедир чурт үлетпүрүнүн бүдүрүлгелеринде — 25 муң рубль, эт-сүт үлетпүрүнүн эргелелинде — 45 муң рубль өртектиг дериг-херекселлер ажыглаттынмайн чыдып келген.

Ажыл төлевириниң фондуларын чамдык бүдүрүлгелериниң, организацияларының удуртукчулары харыысалга чок төтчегеп ажыглап келгениниң болгаш ол талазы-биле саңхөө, банк ажылдакчылары контрольду кошкатканынын бо чылдың эткен чеди айларында областың бүдүрүлгелериниң, тулуг, транспорт организацияларынга ажыл төлевириниң фондузу ниитизи-биле 244,4 муң рубльге артыкка чарыгдаттынган. Оон кол чылдаганы бүдүрүлге чорудулгаларын механизастаарынче ам-даа кошкак кичээнгей салдынып турарында, күүсеттинген ажылдарның херек кырында хемчээлинге немей артыкка наряд бижип болгаш ажылга үрей кылыышкыннарны болдурган, ону катап эдеринге күрүнениң акша-хөренгилерин үндүрүп турарында. Аңаа хамаарыштыр өзөөн кош чижектерден ап көрөөлинер.

Туранның райүлетпүр комбинады (директору эш Костенков) бир кубометр тулуг ыяжын белеткээриниң доктаатынган норма ёзугаар төлевири 1,43 рубльдин орнунга 3 рубльди төлеп турган. «Тыва тулуг» трезинге (начальниги эш Нестеровский) бо чылдың бирги кварталында 19270 рубль төлезилиг артык ажыл «агаардан» немей бижиттинген болгаш оон төлевириинге 12,7 муң рубль фонд артыкка чарыгдаттынган. Бай-Хаак райүлетпүр комбинадынга (директору эш Пересторонин) 49 муң кезек бүзүк туйбуларны плана күүселдезинге киириштиргеш, 1076 рубль түүнүг фондуну пландан артыкка чарыгдааны илерээн.

Хову-Аксы АТК-зының директору эш Антонов болгаш кол бухгалтер эш Боярский олар ажыл төлевириниң фондузунуң артык чарыгалдарын чажырар сорулга-биле меге документилер кылгаш, банкидан 12,4 муң рубльди шын эвес арга-биле алганы база илерээн.

Продукцияның бот-үнезинин улгадыышкыны болгаш саарылга чарыгалдарының, ажыл төлевириниң фондуларының шын эвес ажыглаттынганы-биле холбаштыр 1960 чылда база бо чылдың бирги чартыында ниитизи-биле область 2 миллион ажыг рубль когаралга таварышкан. Ол акша-хөренгилерни чөп ажыглаан болза, 20 муң дөрбелчин метр чурттарга шөлүн кылып ап болур хөренгилер камнаттынган турар ийик.

Үлетпүр бүдүрүлгелериниң, тулуг болгаш транспорт организацияларының удуртукчулары бүдүрүлге планнарының күүседезинин чүгле хуузун сурееринден ангыда, эт-хөренгилерни, материалдарны болгаш акшаны чер болганга камнап алырынче кичээнгейни күштелдирери чугула.

Д. КАТРУША,
күрүне банкызының область конторазының чаали-план килдизинин начальниги.

Михаил болгаш Алексей Кипко акышкылар тараа дээш бүгү улустуң демиселинге киржир дээш Кызыл хоорайдан баргаш, «Тиилелге» совхозта дужут ажаап алышкынының үезинде комбайнерлер болуп ажылдап турарлар.

Михаил болгаш Алексей боттары бир звено болуп алгаш, баштай беш дугаар бригадага, ам алды дугаар бригадада ажылдап турарлар.

Акышкылар кайызы-даа дужут ажаап алышкынының үезинде «СК-3» комбайннар-биле 400 гектар черниң тараазын ажаар хүлээлгени алгаш, оозун эрестиг күүседип турарлар. Сентябрь 16-га чедир олар 275-275 гектар черниң тараазын ажаап, комбайнның сезонда нормазын шагда-ла ажыр күүсеткеннер.

Кипколарның эрес-шудургу ажылын совхозтуң дирекция чери, партия, профэвилел организациялары үнелеп, оларны акша-биле шаннагылаан.

Чурукта: Михаил болгаш Алексей Кипко акышкылар.

Фото В. Лутковтуу.

Хүлээлгелер күүсеттинген

Улуг-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң малчыннары бо ажылагый чылында малдың чаш төлүн чидириг чок камгалап алганнар. Чижээ, хойжулар Д. Ханды төрээн 339 хоюндан бир хураганы, Х. Кызыл-оол 350 хойдан он хураганны эртыкка алгылаанар.

С. ЧАЛЗЫП.

ОБЛАСТЫҢ КОЛХОЗТАРЫНДА БОЛГАШ СОВХОЗТАРЫНДА ХОЙЛАРНЫҢ ТАРЫП БООЗАДЫЛГАЗЫНЫҢ ЧОРУП ТУРАРЫ

(Сентябрь 20-ге чедир хуу-биле)

Районнар	Планның күүседези
Эрзин	55,0
Тес-Хем	50,5
Барыын-Хемчик	49,8
Чөөн-Хемчик	42,4
Бай-Тайга	34,9
Өвүр	34,8
Бии-Хем	28,3
Таңды	22,6
Улуг-Хем	20,0
Тожу	14,0
Каа-Хем	6,0
Кызыл хоорай	—

Сентябрь 20-ге чедир хойларны тарып боозадырының планын область ниитизи-биле 34,1 хуу, оон иштинде колхозтар — 35,0 хуу, совхозтар — 32,9 хуу күүсеткен. Совхозтардан «Тиилелге» совхоз ол планны чүгле 3,5 хуу, «УТКА 25 чылы» — 5,3 хуу күүседип, хойларны тарып боозадырының планын үзеринге чедип турар.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

ЭРТКЕН ЧЫЛДЫҢ ЧЕТПЕСТЕРИН КАТАПТАВАС

Бистиң анчыларывыс аңныыр ниитилелиниң кежигүннеринде кирип, партияның төөгүлүг XXII съездизинге чедиишкиннинг ужуражыр дээш сорулганы салып турар. Мооңбиле чергелештир эрткен үеде аңныыр ажылынга турган чамдык четпестерни айтыр, бо чылын ону катаптавазын демдеглээр ужурлуг бис. Эрзин, Тес-Хем районнарның чамдык анчылары диинзээриниң хуусаазы четпээнде-ле диинерни өлүрүп эгелей бээр түүлдер чылдың-на таваржып келген.

Эрзиннин «Чаа орук» колхозунуң анчылары 17 кижи эрткен чылын октябрь 10-да-ла аңнап чоруй баргылаан турган, ол дээрге анчыларның ийи бригадалары-дыр, оон бирээзин Дупчур деп кижи баштап чораан. Тес-Хем районнуң Ленин аттыг колхозунуң анчылары 1961 чылдың октябрь 16—17 хүннеринде диинеп эгелей берген турган. Ол чылын диинни өлүрери октябрь 25-тен эгелээр деп доктааттынган турбуже, диинни өлүрүп эгелээриниң хуусаазын хажыткан болгаш аңаа таарышпас чорукту кылган. Бо аңныыр сезонунда ындыг чорукту канчап-даа болдурбас ужурлуг.

Эрткен чылда анчыларның хуралдары куду деннелге, боттуг ажылишчи чугаалажыышкын чок, ниити беседа хевирлиг, эренгей эрткилээн. Ам райпонуң белеткел конторазының ажылдакчылары анчыларга таныдылга ажылын чорутпайн, оларның хуралдарын эрттирбейн турар.

Эрзин, Тес-Хем райполарның белеткел контораларының белеткелчилери эрткен чылда анчыларның аңныыр билеттерин хынаваан болгаш аңныыр чурумунун үрекчилерин хемчег албайн, эрте өлүрген кара диинерни акт тургуспайн, хүлээп ап турган. Кежи агарбаан диинерни өлүрерге күрүнеге-даа, анчыларга-даа ажыктыг эвес болгай. Чамдык анчылар бир дугаар ак диинерниң кежин орбалай боолап кааптар, оларның кештерин дырышкак кылдыр кадыр чоруктар бар. Ындыг таварылга болганда өлүктүң шынары болгаш өртээ кудулаар. Сорулга болза, аң-өлүктүн эки шынары дээш демисежири болур.

Аңныыр хуусааларын шынгыы сагыыры анчыларның дорт хүлээлгези. Диинчи бүрүзү аргалыг-ла болза, диинерниң кештерин орбалай боолавазын оралдашса эки, дырышкак эвес, эки хере кургадып алырга ажыктыг. Кол аннаар черлерге анчылар хонар черлерни белеткээринге аңныыр ниитилелиниң кежигүннери идепкейлиг киржир ужурлуг бис. Белеткел конторалары бо талазыбиле ажылды эки организастаары күзенчиг. 1961—1962 аңныыр сезонунуң чылдарында аң-өлүк тывыжының планын күүседириниң улуг сорулгазы бистин мурнувуста салдынган.

К. ЧОРБАА.

Удуртулганың кошкаандан

АРЫГ-БАЖЫ. Сигенни чүгле малга четчир кылдыр эвес, харын ону чемгир хоолулуг үеде белеткеп алыры чугула. Өвүр районда «Коммунизмче орук» колхоз ниитиниң малынга 7200 тонна сиген белеткээр хүлээлгезин чүгле 37 хуу күүсеткен.

Колхозтуң девискээринде сигеннин үнүжү мурнуку кайы-даа чылдардан эки болган. Кижи күжү четчир, машина-техника база бар. Мал чеми белеткээр ажылдың ындыг хожулаашкынынга ам кандыг чылдаганнар дилеп тыварыл? Кол-ла чүве удуртулганың кошкаанда, күш-ажылды четпес организастаанында.

Бо хүннерге чедир сигенден чангыс-даа тонна силос салдынмаан. Колхоз бо чылын кукурузаны 200 гектарда олуртукан, оон дужүү гектардан ортумаа-биле 350 центнер болуп турар. Ногаан массаны бедин силостап дооспаан, а салдынган силос 300 тонна.

Дүвүренчиг байдал

ВЛАДИМИРОВКА. «Совет Россия» колхоз бо чылын чангыс чылдыг сигеннерни 1300 гектарга тараан. Дужут дыка чаагай, четче кезип ажааган болза мал чеми белеткээр планны күүседириинге ол эзээн хөй хууну немээр турган.

Байдал ындыг эвес, харын дүвүренчиг болуп турар. Ажыл-херекке харыысалга чогундан ол чугула культураларның нуруузун мал дойлап үрээн, кижилер хуузунда ажыглап шингээткен. Балдырганда 70 гектар зеленканы, Узун-Тейде 30 гектар суланы болгаш 20 гектар люцернаны бригадир Л. Кузнецов биле аът ажаакчызы А. Артепов оларның буруузундан чылгы чип дооскан. Ол ышкаш Бижиктиг-Боомда хөй сула болгаш ситенни М. Аракчаа, А. Чернея олар база бүдүрдүлер.

Сентябрь 20-де түүнел ёзугаар алырга: Таңды район сиген белеткээр планын 59,7 хуу күүсеткен, а «Совет Россия» — 39,5 хуу, силос салырының планын район — 77,7 хуу, а «Совет Россия» — чүгле 31 хуу чедирген.

Колхозтуң эки үнүштүг делгем сиген шөлдери ам дооступ турар. Чүге дээрге, ону Балгазынның, Кызыл-Арыгның, Владимировканың чурттакчылары хуузунда малынга кезип апкан. А колхозтуң болуп сараатталан ситеннерин кажаалап хайгаарааванындан ону мал үреп, кижилер бугаадап турар.

Мындыг дүвүренчиг байдалды биле-тура, колхоз баштаар чери (даргазы эш Дубатов) болгаш партия организациязы (секретары эш Лопсан-оол) боттуг хемчег албайн турары хомудаачыг.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиумунуң сессиязы

ВАРШАВА. (СЭТА). Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиумунуң ийи хүн үргүлчүлээн сессиязы бодунуң ажылын сентябрь 21-де ынча дооскан. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиуму Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязын бо чылдың ноябрьның ийиги чартыында Стокгольмга чыылдырар деп шиитпирни хүлээп алган. Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң сессиязы чепсегленишкинни дүжүреринің айтырыын болгаш тайбың камгалакчыларының делегей шимчээшкининиң чаа сорулгалары-биле холбашкан айтырыгларны чугаалажып көөр.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиуму медеглелди хүлээп алган, чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чугаалажышкыннарга дугуруштунган принциптерниң дугайында кады кылган совет-америк медеглелдиң чугулазын ол медеглелинде айтып турар. Тайбың камгалакчыларының массалыг шимчээшкининге каттыжарынче болгаш чепсегленишкинни бүгүнүнүн дүрген дүжүрер дугайында негелдени деткиринче бүгү чурттарның улустарын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлели кыйгырган.

Тайбынның оруунда тургустунган бүгү-ле айтырыгларны шиитпирлээринге күжениишкиннерин салырынче улустарны болгаш чазактарны Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлели кыйгырып турар. Дүвүрээзиннің кол үндезини — герман айтырыы тайбың керээзинге ат салырының аргазы-биле шиитпирлеттинген турар ужурлуг. Керээге: 1) ийи герман күрүнелернің догунналшкының хүлээп көөр; 2) Германияның амгы гуруп турар кызыгаарларын хүлээп көөр; 3) Барыын Берлинни хостуг болгаш нейтралдыг хоорай болдурар, дөрт күрүнелернің магадылаан өзүчүрумун аная тыпсыр болгаш КНО-нуң органнарын ол хоорайга тургузар, бүгү күрүнелер-биле харылзааны ол хоорайга хандырып бөөр ужурлуг деп медеглелде чугаалап турар.

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелиниң Президиуму ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрущевка болгаш АКШ-тың президентизи Кеннедиге телеграмманы чоруткан, чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чугаалажышкыннарга принциптернің дугайында айтырыгның талазы-биле кады кылган медеглелде бижээни. ССРЭ-нин болгаш АКШ-тың чазактарының аразында чедип алдынган дугуржулга-биле холбаштыр улуу-биле сеткил ханганын ол телеграммада илергейлеп турар.

Чепсегленишкинни дүжүрер талазы-биле чугаалажышкыннарның принциптерниң дугайында айтырыгның талазы-биле ССРЭ-нин болгаш АКШ-тың чазактарының аразында дугуржулгага байыр чедирип, ол принциптерни боттандырар дээш болдунган хамааржыр бүгү-ле чүүлдерни КНО кылыр дээрзинге идегелин илергейлээн телеграмманы КНО-нуң Кол Ассамблеязының даргазы Монжи Слимге база чоруткан.

Ажылчы чоннарның бүгү-делегей шуулганы

БЕРЛИН. (СЭТА). Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязының болгаш хостуг немец профэвилелдериниң Каттыжышкынының инициативазын өзүгаар чыылдырган делегейниң профэвилел конференциязы сентябрь 22-де ында ажыттынган. Герман тайбын керээзин чарары-биле. Барыын Берлиннин айтырыын тайбың шиитпирлээри-биле, бүгү-ниити тайбынны хаартырары-биле холбашкан айтырыгларны конференцияның киржикчилери чугаалажып турар. Европаның, Азияның, Африканың болгаш Латин Американың ажылчы чоннарының профэвилелдериниң төлөөлекчилери конференцияның ажылында киржип турар.

Кубаның президентизиниң Пекинде чеде бергени

ПЕКИН. (СЭТА). Сентябрь 22-де Кубаның президентизи Освальдо Дортикос Торрадо Пекинде чеде берген.

Освальдо Дортикос аэродромдан аная тускайлаан черге чедир оруккa чоруп турунда кыдат найысылалдың байырлал шинчи киир шимээн кудумчуларынга Кубаның президентизин 500 мун ажыг кижи уткаан.

Француз даштыкы легиондан ырбап турар чоруктар

ТУНИС. (СЭТА). Парлалганың ыннадып турары-биле алырга, Бизертага дайын чорудулгаларының үезинде француз даштыкы легиондан ырбап дескен 60 солдаттарны тунис эрге-чагырлалар төрээн чурттунче чоруткан. Ол солдаттарның аразында немецтер, бельгилер, италилер болгаш өскелер-даа бар.

Француз даштыкы легионунуң колдуунда Алжирде дайын чорудулгаларынга киржип чораан солдаттары тунис парлалганың төлөөлекчилери-биле боттарының беседазынга Алжирнин национал-хосталгалыг армиязының солдаттарының туруштуг болгаш эрес-маадырлыг чоруун бетин-биле үнелеп турганнар. «Алжирде халаптыг чоруктан уштунуп үнериниң» кара чаңгыс аргазы кылыр Туниске ырбап дезер чоруку кылган бис дээрзин олар база айыткан.

Бонн-биле Осло аразында чажыт чугаалажышкыннар

БОНН. (СЭТА). Камгалалдың норвег министри Харлем биле Боннуң камгалал министерствозунуң статс-секретары болгаш камгалал министри Штраустуң хүлөөлегезин түр күүседип турар Хопфтуң аразынга ийи хүннүң чажыт чугаалажышкыннары болган. «Генеральанцейгер» солуннуң дыцнатканын өзүгаар алырга, Норвегияның шеригдалай фюдунга суг ишти-биле чоруур 10—15 чаа барыын-герман хемелерни бөөр дугайында айтырыгны чугаалажып көрген. Болдунуң өлчөөнде норвегияның чазаа оъкчепсекти, электрон дериишкинин болгаш шеригнин өске-даа материалдарын чедирип бөөр талазы-биле улуг чагыгларны барыын-герман бундесверден алырын кордап турар.

Норвегияның камгалал министри болза Норвегия биле Барыын Германияның аразынга шеригнин кады ажылдажылгазының айтырыгларын чугаалажып көөрү-биле бо чылдың октябрьда Ослога келзин деп Боннун камгалал министри Штраусту чалаан.

Швед шериг самолёттарын КНО-нуң командылалынче чорудар деп турар

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Швед телеграф бюрозунуң дыннадып турарын өзүгаар алырга, чоокта чаа швед чазак. КНО-нуң дилээнге дүүштүр, «И-29» хевириниң 4 хыдыкчы самолёттарын КНО-нуң Катангада шериглериниң командылалының эргезинге Конгоже чорудуп бөөр деп шиитпирни хүлээп алган, ол самолёттар агаар болгаш транспорт орук харылзажылгаларын камгалаарынга ажылгаттынар. Камгалалдың штабы 35 кижи санныг ужудукчу составты шилип алырын өскелээн. Самолёттарны болгаш ужудукчуларны октаарынга белеткелге 10 хүн негеттинип турар.

Мали Республика бирги чыл оюн демдеглээн

БАМАКО. СЭТА-ның корреспондентизи Р. Серебрянниковтуң дамчыдып турары болза:

Мали Республиканың улузу бодунуң национал улуг байырлалын— республиканың тургустунган хүнүнден бөөр бир чыл болган оюн сентябрь 22-де демдеглеп эрттирген.

Байырлалга алдар болдурган улустуң массалыг чыскаалы болгаш национал армияның кезектеринин шериг парады хамаарышпас чоруктуң проспектизинге болган. «Судан эвилели» деп партияның политиктиг секретары Идрисса Диарра чыскаалган чоннуң мурнунга үүве чугаалаан.

Республиканың тургустунган хүнүнден бөөр бир чыл болган ою-биле холбаштыр мали улуска байыр чедирбишаан, Идрисса Диарраның чыылганнарга сагындырганы болза. «Судан Эвилели» партияның эрткен чыылың сентябрь 22-де— төөгүлүг хүнде болган онза съездизи чуртка колониалдыг үениң узуткаттынганын чарлаан турган.

Делегей талазы-биле планывыс болза, колониализмге болгаш империализмге удур демиселдиң фронтузун калбартырынга бистин кезээде дузалаарывыс болур деп оратор медеглээн. Неоколониализмге — колония чораан улустарны мөлчүүрүнүң чаа хевиринге удур демиселчилерниң бирги одуруунга кезээде чоруур бис. Улусчу Кыдаттың догуннаашкынын болгаш делегейге ооң ролюн боттуг эвес болгаш хоозун бодалбиле хережке албайн турар үүве болганда КНО-га ооң кандидатуразын шиитпирлиг деткиир бис.

Чугаазының түннелинде Идрисса Диарраның медеглээни болза, бистин сагыш сеткиливис, бистин деткимчевис болза, хамаарышпас чоруктуң чедип алырын оралдажып турар улустарның талазында, француз болгаш португал колонизаторларга удур берге байдалдарда демисежип турар алжир болгаш ангола улустарның талазында, аймак-сөөк ылгаар чоруктуң үүлгедиинге болгаш дарлалынга качыгдап турар Мурнуу Африканың улустарының талазында, Родезияның болгаш Кениянның демисежип турар улустарының талазында.

Ол, албан-дужаалындан дүжер ужурлуг

БОННН. (СЭТА). Хостуг демократтыг партияның удуртукчу ажылдакчыларының бирээзи, бундестагтың депутады Делер барыын-герман радиону дамчыштыр үүве чугаалааш, канцлер Аденауэрниң чазаанын политиктиг угланыышкынын шынгыы шүгүмчүлээн болгаш албан-дужаалындан Аденауэрниң дүжерин негээн.

Делернин оон ынай демдеглээни болза ГФР-нин тургустунган үезинден бөөр Аденауэрниң чорудуп турары «күш дөгээр» политиканың түннелинде Германияны катап каттыштырарының дугайында айтырыгны шиитпирлээри «улам бергедээн» болгаш Төп Европада дүшкүүрлүг чорук «кошкаардан, харын күштелген». Оон ужурунда федералдыг канцлер Аденауэрге баштаткан кабинеттиң составынга киреринин 1961 чылда СВДП бодавайн турар, үүге дээрге, Аденауэр «ол адлагдалдыг даштыкы политиканы үргүлчүлээрин күзеп турар» деп Делер медеглээн.

Аштырыышкындан аштырыышкынга чедирип турар даштыкы политиканы үргүлчүлээр аргажок деп Делер медеглээн. Национадың туска политиказын чорудары эргежок чугула. «Барыын тала-биле эвилелге даянмышаан, Совет Эвилели-биле кызымаккай чугаалажыышкыннарны чорудуп тургаш, мынчага чедир ышкындырган үүлдерни чедип ап болур» ындыг чазакты тургузары дээш Делер саналдап турган.

Күскү арыг. Фотоэтюд А. Содунамныы.

Мурнакчыга алдар кылдыр

Каа-Хем районнуң «Ленинчи оруг» колхозтуң баштаар чери партия организациязы колхозтуң ең улуг назылыг мурнакчызы, хаван ажлакчызы Анна Андреевна Ошарованың 60 хар харлаанынга холбаштыр кежээ эрттирген.

Анна Андреевна «Ленинчи оруг» колхозтуң кежигүнүнге 1946 чылда кирген. 1948 чылда ооң болдунуң дилээн өзүгаар колхоз баштаар чери оны хаван ажаар ажылга киирген.

Оон эгелээш эш Ошарова ниитинин ажылынга ак-сеткилдиг ажылдап, мурнакчы чоруун көргүзүп келген. **Анна Андреевна 13 чыл дургузунда 3900 баш хаванны өстүрген. Ол дээрге ортумаа-биле 312 тонна зът-тир.**

Амыр-дыш билбес ажыл-ишчи төрүүр 45 хаваннарны ажаап турар. Олар ам удавас ооддап эгелээр. Алдан харлыг Анна Андреевна партияның XXII съездизинге белек кылдыр төрүүр хаван бүрүзүнден 10—15 хаван ооддарын алыр деп патриотчу хүлөөлгени алган.

Оон үе-чергези шупту пенсияда, а Анна Андреевнаның ажыл-ишке чапчыккан холдары кырыырын, суларап баксыраарын уткан. Ооң ажылга капшагай, чиигин чамдык аныяк колхозчулар безин магадап болур.

Хоочун малчынга турасхаатканы кежээге школачылар база киришкен. Олар Анна Андреевнага дириг чечектерни болгаш өртектиг белекти) эккеп тутсуп, кырган-авазынга кадык-чаагай болурун күзээннер. Колхоз баштаар чери болгаш партия организациязы ооң кызымаккай күш-ажылын үнелеп көргеш, 90 рубльдиң «Урал» деп радиоприёмнигин белекке берген.

С. САРЫГ-ООЛ.

„Шын" — „ТУВИНСКАЯ ПРАВДАДА"

Мурнуку үүл — **«Областың партия конференциязы». «Чепсегленишкинни дүжүреринің айтырыгларының талазы-биле ийи таланың совет-америк чугаалажыышкыннарның дугайында Совет чазактың дыңнадыы».** Тараа белеткелиниң хүн демдеглели.

Ийиги арында **«Съезд мурнуу чарыының индири»** дээн ат-биле областың партия конференциязының делегаттарының үүлдерин парлаан: СЭКП Барыын-Хемчик райкомунуң секретары О. Алдын-оолдуң **«Чаа, мурнакчы үүлге — амыдыралче орукту бөөр»,** төөгү эртемнериниң кандидады Ю. Аранчынның **«ССРЭ-ниң улустарының чаңгыс аай өг-бүлезинде».** Каа-Хем районда «Октябрь 30 чылы» колхозтуң даргазы И. Бологовтуң **«Дуржулга-көргүзүг ажыл-агыйларынга кичээнгейни улгаттырар»** деп үүлдери.

Үшкү арында, күрүнеге 746,3 мун пуд тарааны берген «Тиилелге» совхозтуң ажыл-ишчилеринге холбаштырган материалдарны парлаан.

Дөрткү арында **«Делегей байдалының допчулады»,** чурт иштинин, область иштинин болгаш даштыкы медээлер парлаттынган.

Областка АГААР-БОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн областка бүргег хүн болур, чамдык черлерге хар чаар, чаашкын болур. Кызылга чаашкын шоолуг эвес. Хат ой-тавында. Агаарның температураазы: областка—7—12; а Кызылга—8—10 градус чылыг.

Редактор Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

БӨГҮН

«ВЛКСМ-НИҢ 30 ЧЫЛЫ» (улуг залга) **«Украин улустуң ырлыг, танцылыг хөгжүмү»** 11.30, 1.30, 3.30, 5.30, 9.30 шактарда; (биче залга) **«Волга-Волга»** 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: **«Кобра» деп чажыт сүлчээ»** 11.15, 1.15, 3.15 шактарда; **«Зэп келгенге чыргал»** 5.15, 7.15, 9.15 шактарда;

«ЕНИСЕЙ»: **«Баштайгы шенелдерер»** (2-ги кезээ) 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: **«Иван Рыбаков»** 3.15, 5.15, 7.15 шактарда; **«Калина каттыг арыг»** 9.15 шакта.

„ШЫН" солунну чагыдып алырын далажыңар!

1962 ЧЫЛДЫҢ ЧАГЫДЫЛГАЗЫН ОБЛАСТЫН БҮГҮ ЧЕРЛЕРИНДЕ ЧОРУДУП ТУРАР

«ШЫН» солун — Коммунистиг партияның болгаш Совет чазактың политиказы-биле, шиитпирлери-биле, Совет Эвилелинде болгаш бүгү делегейде чугула болуушкуннар-биле, а ол ышкаш коммунизм тургузуушкунунуң айтырыглары-биле, совет улустуң сорулгалары-биле номчукчуларны таныштырып, ол сорулгаларны күүседиринге дузалаар.

«ШЫН» солун — областың ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунда чедиишкиннерни, ажылчы чоннарның амыдырал-чуртталгазының чаагайжыдылгазының дугайын, областың амыдыралының бүгү адырларында мурнакчыларның дугайын номчукчуларга чугаалаар, а ол ышкаш эртем-техника талазы-биле тайылбырларны, сүмелерни бөөр.

Солунну чагыдып алырының саны кызыгаар чок.

ЧАГЫДЫП АЛЫР ӨРТЭЭ:

Чылда—6 рубль,
алды айда—3 рубль,
үш айда—1 рубль 50 көпеек.

Чагыдылганы харылзааның бүгү конторалары, салбырлары, бүдүрүлгелерде, организацияларда, колхозтарда, совхозтарда хөй-ниити төлөөлекчилери хүлөөп алыр.

КНО-нуң Кол Ассамблеязының XVI сессиязы

КОЛ КОМИТЕТТЕ

НЬЮ-ЙОРК. СЭТА-ның корреспондентилери Г. Васильев, Л. Пономарев оларның дамчыдып турары болза:

Кол комитеттиң сентябрь 21-де болган эртенги хуралынга Кол Ассамблеяның XVI сессиязының хүн айтырыгларын баштай чугаалажып көөрүн үргүлчүлээн. АКШ-тың төлөөлекчизи Стивенсон «ядролуг чепсектиң шенелдерин соксадыр дугайында керээни чарарының эргежок чугулазының» дугайында айтырыгны чепсегленишкинни бүгүнүнүн болгаш бүрүн дүжүреринің дугайында айтырыгдан тускай үүл кылыр хүн айтырыының киирерин негеп турган. Каттышкан Штаттарның чазаан ядролуг чепсектиң шенелдерин соксадырының талалакчызы кылдыр көргүзерин, сөөлгү айларда Барыын талазының агрессчи бөлүктериниң дыка идепкейжиткени чепсегленишкинни эндере бүдүрери дээш бурууну Совет Эвилелинче чүүй каарын ол орадлашкан. Чепсегленишкинни дүжүреринің чаңгыс аай айтырыын сагыштыы-биле тускайлап турарынга удур Чехословакияның төлөөлекчизи Носек болгаш Болгарияның төлөөлекчизи Чобанов санал бергеннер.

Ындыг болза-даа Стивенсонуң саналдаан үүлүн хүннүн айтырыынга киирген. Ону киирер дээш 16 чурттарның төлөөлери бадылаан, үш чурттарның (Болгария, ССРЭ, Чехословакия) төлөөлери удур бадылаан. Францияның төлөөлери дадагалзаан.

Ядролуг шенелдерни соксадыр дугайында Индияның саналдаан үүлүн хүн айтырыынга база-ла ындыг янзылыг бадылаашкын-биле киирген. Совет төлөөлер Индияның саналынга удур бадылаан, үүге дээрге бо айтырыгны чепсегленишкинни бүгү-ниити болгаш бүрүн дүжүреринің айтырыынган тускайландыр көөр чорук шын эвес деп санап турар дээрзин совет төлөөлекчи демдеглээн.

Кубаның революстуг чазаанга удур угландырган АКШ-тың чазааның талазындан агрессчи болгаш интервент үүлгедиглериниң чаа планнарының түннелинде тургустунуп келген улустар аразының тайбыңнага болгаш айыыл чок чоруукка кыжаныгның дугайында үүлүү, а ол ышкаш алжир айтырыын, бот башкартынмайн турар девискээрлерге хамаарыштыр КНО-нуң шиитпирлерин Португалиядан күүсетпейн турарының дугайында айтырыгны, Анголадан дезип үнгеннерин байдалының дугайында айтырыгны, ядролуг чепсектин нептерээрин баш удур болдурбас дугайында айтырыгны болгаш өске-даа айтырыгларны хүн айтырыгларынга киирерин Кол Ассамблеяга сүмелээр деп Кол комитет шиитпирлээн.

Эрткен чылдардагызы ышкаш, база катап НАТО агрессчи блоктуң киржикчилери чурттарның инициативазын өзүгаар «Тибет айтырыы» дээр үүвени сессияның хүн айтырыынга киирген. Ол санал социалистиг чурттарның төлөөлериниң талазындан шиитпирлиг ойтур шавышкынны болдурган. «Тибет айтырыын» хүн айтырыынга киирер чорук Кыдаттың иштики херектеринге болдуруп болбас ужурлуг холгаарлаашкын болур ийик деп Чехословакияның төлөөлекчизи Носек медеглээн.

Бо болза өлүг, ажык дуза чок айтырыг, соок дайынның айтырыы болур дээрзин Ассамблеяның XV сессиязы көргүскен болгай деп Совет Эвилелиниң төлөөлекчизи В. А. Зорин чугаалаан. Кижи төрелгетенни дүвүредип турар херек кырында чугула айтырыгларны чугаалажып көөрүнден Кол Ассамблеяның кичээнгейн чартыктырбазынче совет төлөө кыйгырган. Өнчүк-чөнгээлиг айтырыгларны сагыштыы-биле тургузуп тургаш, соок дайынны өскүдер, делегейниң дүшкүүрлүг чоруун чидиглендирер дээр оралдажышкыннарны В. А. Зорин шиитприлиг бурууу шапкан.

Хүндүскү хуралды хаарының мурнунда АКШ-тың болгаш ооң өвилелчилери чурттарның төлөөлери база бир өлген диспей сегин — «венгр айтырыы» дээр үүвени Кол Ассамблеяга киирер дээр оралдажышкынны кылганнар.

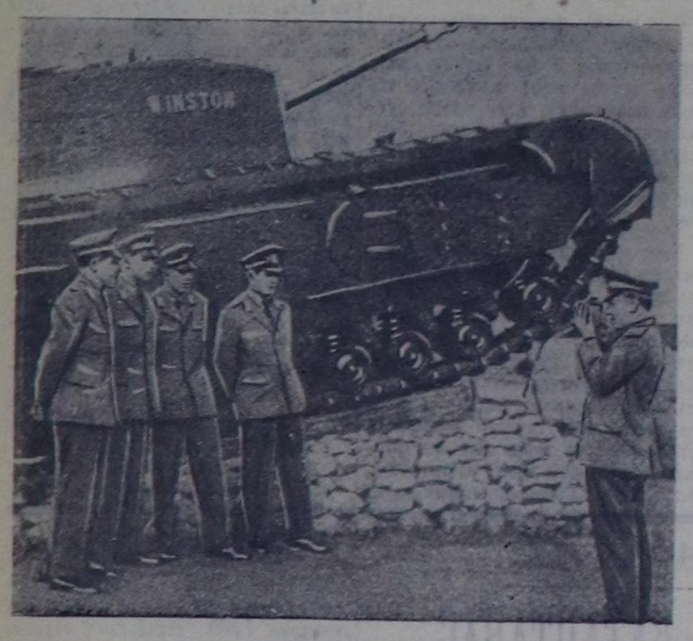

Барыын-герман бундесверниң күяк танкалыг 84-кү батальону Англияда дайынчы белеткелди эрттирип турар. Кел дивээн аалчылар баштайгы хүннериниң эгелээш-ле каратуразында аажылап турар апарганнар. Гитлержи генералдарның чадап кааны герман милитаристерниң англи черже «диргелишкини» боттанган.

Чурукта: барыын-герман танкистер «Уинстон» деп англи танканың чанында чурукка тыырдырып турлар. Үе өскерлип турар... Делегейниң ийиги дайынынга англи солдаттар ол танкалар-биле немец фашистерни чылча шаап турганнар.

«Уэлстерн мэйл» деп англи солуннуң фотозу.

Аденауэр канцлер столундан халбактанып турар

БОНН. СЭТА-ның корреспондентизи Ю. Борисовтуң дамчыдып турары болза:

Сөөлгү хүннерде ГФР-нин иштики политиктиг байдалы илези-биле чидигленген. ХДС/ХСС-тин болгаш хостуг демократтыг партияның (СВДП) коалисчи чазакты тургузарының оруунда шынгыы моондак тургустунуп келген. Ол үеде СВДП-нин даргазы Менде, бир эвес Аденауэр канцлерге хевээр артар болза коалисчи чазакка бодунуң партиязын киириштиреринден шуут ойталаан. ХДС-тин баштаар чери Аденауэрни канцлерге база катап олуртур деп саналды киирген. Моон-биле холбаштыр политиктиг улуг партияларның аразынга садыглажылга үр үеде болурун Боннда баш бурунгаар чугаалажып турар. «Штутгартер цейтунг» солуннуң демдеглеп турары болза, «чазакты тургузары федеративтиг республиканың туруп келгининден бөөр эң берге үе ам таварышкан-дыр».

Иштики партийжи оппозицияны тиилеп үнери болгаш ХДС-тин, ылангыя ХСС-тин удуртулгазында Аденауэрге удур агымны базар азы түр када соксадыры бо улаада Аденауэрге болгаш ооң талазында турар салдарлыг бөлүктерге чедип алдына берген дугайын ХДС-тин баштаар чериниң шиитпири херечилеп турар. Ам бо үеде чазактың баштынын солуур чорук «баш удур көрүнмээн болгаш айыылдыг уржуктарны» ГФР-ге чедирер апаар дээр үүвени Аденауэр болгаш ооң талалакчылары моон-биле кады чулчуруп турарлар. ХДС/ХСС-тин парламент фракциязының даргазы Кроненин шуут медеглээни болза, даштыкы политиктиг бодалдар канцлерниң албан-дужаалынга Аденауэрни депшидеринге «шиитпирлиг чылдак» болган. ХДС-тин баштаар чериниң хуралынга даштыкы херектер министри Брентано ол-ла сорулга-биле үүве чугаалааны тодаргай, парлалганың ыннадыгларын өзүгаар алырга Брентано ГФР-ниң даштыкы политиктиг байдалын мунгаранчыг байдаа-биле илередип турган. ХДС-тин баштаар чери Аденауэрни канцлерге олуртур дугайында шиитпирни Брентанонуң отчёдунуң «бодалы-биле» хүлээп алган дээрзин «Франкфуртер альгемейне» солун демдеглээн.

Тодаргай хуусаада ХДС/ХСС-тин Аденауэрге баштаткан төлөөлекчилериниң «эвээш кезииниң кабинедин» тургузар, ол кабинет СВДП-ниң деткимчезин бундестагка түр када ажыглаар чадавас боор деп Боннда чугаалажып турар. ХДС/ХСС-тин болгаш СВДП-ниң коалисчи чазакты тургузар дугайында айтырыг сентябрь 22-де кылырын бодап турары Аденауэрнин Менде-биле чугаалажылгазынга тодараар ужурлуг.

Мынчанмыжежок Германияның социал-демократтыг партиязының (СДПГ) удуртукчу органнары Боннда үш хүн улаштыр хуралдап турар. Ол партияның удуртулгазы Бундестагка соңгулдаларның түннелдериниң дугайында болгаш СДПГ-нин келир үеде политиказының дугайында албан өзүзүнүн кандыг-даа медеглелин мынчага чедир кылбаан. Социал-демократтыг удуртукчулар ХДС/ХСС-тин, СДПГ-нин болгаш СВДП-нин төлөөлекчилериниң «национал мөөннөлгениң чазаан» тургузарынче кыйгырыгны үүгле кызымаккайы-биле үргүлчүлеп турар.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажын № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 24-63, редакторнуң оралакчызының 35-24, пропаганда килдизинин 23-54, харыысалгалыг секретарьның болгаш харыысалгалыг дежурныйның 23-35, көдээ ажыл-агый килдизинин 25-38, партийжи амыдырал килдизинин 37-13, иштики информация килдизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг килдистериниң 21-27, үлетпүр болгаш транспорт, культура амыдырал килдистериниң 22-64, бухгалтерияның 31-75, корректорларның 21-47. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгаар.

ТС—01092. Чагыг № 1906. Культура эргелелиниң типографиязы.